

Innsyn:	Utgitt av Fjellhaug Skoler, Sinsenveien 15, N-0572 Oslo. Tlf 23 23 24 00. Telefaks 23 23 24 10. Bankgiro:8220.02.90549
Redaktør:	Dagfinn Solheim, dsolheim@nlm.no
Redaksjonsråd:	Unndis Bergås, Gunnar Oseng og Jan Ove Selstø
Sekretær:	Kasy Børve

Diakoni

Leder

Dagfinn Solheim	Noen viktige uttalelser og dokumenter
Gunnar Prestegård	De gode gjerningers glede
Karsten Valen	Diakoni i det gamle testamente
Egil Sjaastad	Diakoniens bibelske forankring
Unndis Bergås	Hvordan fungerer våre fellesskap? (eller ny tittel)
Synnøve Spanne	Diakoni i forsamlingen
Kjell Aanensen	Helbredende omsorgsfellesskap
Magne C. Krohn	Erfaringer fra prestetjeneste blant gamle og syke
Gerd Landro	Kyrkjelydsdiakoni
Liv Olsen	Diakoni i Bolivia
Litteratur om diakoni	

Diakoni og sosialt ansvar – Leder

Diakoni er **et bibelsk anliggende** som mange av artiklene vil understreke. Selve ordet diakoni og diakon finner vi også i Bibelen. Jesus var selv en modell for oss i så henseende. Helt fra starten av den kristne kirke hører vi om et omsorgsfelleskap og diakonal tjeneste. Vi hører om det generelt, men også som en valgt tjeneste i menighetene. De første tjenestene vi hører om var hyrdetjenesten og diakontjenesten. Vi hører om helbredelse og omsorg for de fattige. Blant nådegavene finner vi slike som går på tjeneste i forsamlingen.

I den katolske tradisjonen fikk etter hvert diakonien særlig uttrykk gjennom munkevesenet. Her kom det ikke bare til uttrykk internt, men det ble en sterk kristen samfunnstjeneste i møte med fattigdom og lidelse. **I vår lutherske tradisjon** kom det diakonale særlig til uttrykk gjennom pietismen og vekkelsene. Gjennom pietismen ble også mange diakonale institusjoner satt i gang. Dette var samfunnsinstitusjoner som hadde en klar forankring i det kristne fellesskapet. I Haugevekkelsen var det et sterkt sosialt ansvar. Det kristne fellesskapet var til gjensidig hjelp både åndelig og menneskelig. Det kristne fellesskapet var et forpliktende fellesskap.

I dag er det i Norge en økende bevisstgjøring på vårt diakonale ansvar som kristne. Kristne organisasjoner har sagt klart hva de mener om dette og hvorledes det er en del av misjonsarbeidet. Misjonsalliansen sier de vil være en *diakonal* organisasjon. Det betyr at hele mennesket skal stå i fokus. Helse og frelse skal gå hånd i hånd. "Misjonsdiakoni uttrykker Guds grensesprengende kjærlighet til verden og representerer Guds omsorg for fattige, nødlidende og tilsidesatte grupper." sier Nils Tore Andersen. Også Misjonsselskapet (NMS) taler om en slik helhet i arbeidet. Innsats for nødlidende skal gå hånd i hånd med menighetsbyggende arbeid. Normisjon sier at "vi forstår diakoni som kirkens omsorg for mennesker i nød." Misjonssambandet taler om at forkynnelse og diakoni er to sider av samme

sak. Forkynnelse av Guds ord må gå sammen med en aktiv innsats for å lindre menneskelig nød av forskjellig slag. Nestekjærlighetsbudet har sin egenverdi. Den norske kirken definerer diakoni slik: "Med diakoni forstås kirkens medmenneskelige omsorg og fellesskapsbyggende arbeid, og den tjeneste som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød."

Når det gjelder norsk ytremisjon er det også viktig å skille mellom nødhjelsarbeid, bistandsarbeid og diakonalt arbeid. Diakonalt arbeid har sin basis i lokalkirken. Det kan inkludere hjelp utenfra, men har en lokal forankring i det lokale kristne fellesskapet. Nødhjelp kan også i noen tilfeller kanaliseres gjennom kirken. Men nødhjelp og bistand er ikke nødvendigvis utført av kristne. Det er en medmenneskelig omsorg som ikke-kristne kan ha en naturlig del i. I dag taler vi ikke lenger om utviklingsland og utviklingshjelp. Det var med å sette stempel på noen land som mindre utviklet. Bistand kan gå i alle retninger. I den første kristentiden var det modermenigheten som fikk hjelp fra nye menigheter (2 Kor 8-9). Også på det personlige plan er det viktig å understreke at vi skal elske *hverandre* og bære byrdene for hverandre. Vi trenger alle både å motta og å gi. Det er farlig å gi så lenge en vei at det skapes avhengighet. Bistand skal i størst mulig grad være med å gi inspirasjon og utvikle det lokale initiativ. Prosjektvirksomhet, småforetak, utlånsvirksomhet mv har som mål at mennesker selv blir i stand til å bygge opp et verdig og meningsfylt liv.

Internasjonalt brukes ikke ordet diakoni om dette aspektet av misjonsarbeidet. Det tales heller om sosialt ansvar. Også innholdsmessig går dette ansvaret videre enn det vi i Norge vanligvis forbinder med diakoni. Vi tar med litt fra Manila-manifestet: "Det sanne evangelium må bli synlig i menneskers forvandlede liv. Samtidig som vi forkynner Guds kjærlighet, må vi engasjere oss i kjærlig tjeneste, og samtidig som vi forkynner Guds rike, må vi forplikte oss på dets krav om fred og rettferd."

Guds rike som et rettferdighetens rike blir understreket i mange sammenhenger. Som kristne må vi være på lag med de undertrykte. Vi må forplikte oss til å arbeide for rettferdighet. I Sør-Afrika betydde dette arbeid mot apartheid. Noen steder blir minoriteter eller spesielle grupper av folk undertrykt. Det blir syndet mot menneskerettigheter og religionsfrihet. 40 millioner mennesker er på flukt i dag av forskjellige grunner. Kirkenes Verdensråd har lenge hatt gående en prosess på "fred, rettferdighet og vern av skaperverket". (JPIC prosessen). Men også de evangelikale har fokusert på dette. "Vi fastholder at Gud både har skapt alle mennesker og skal dømme alle mennesker. Vi skulle derfor dele hans omsorg for rettferdighet og forsoning i hele det menneskelige samfunn, og for frigjøring av mennesker fra enhver form for undertrykkelse (Lausannepakten # 5). Alle mennesker har et menneskeverd som skal respekteres og menneskene må ikke utnyttes. Frelsesbudskapet innebærer også et domsbudskap over alle former for undertrykkelse og diskriminering. Det kristne budskapet har en omskapende kraft, som kan omskape enkeltmennesker og bli en surdeig i samfunnet.

Det er viktig at vi ser og peker på uretten i våre omgivelser. **Våre holdninger er viktige** i forhold til de kirkene vi får være med å danne eller samarbeide med. Det er ikke godt når stammemotsetninger og urettferdighet blir dratt med inn i den kristne kirken. Allerede i Apg 6 får vi høre om slike forhold og det ble tatt opp og gjort noe med det. I den kristne kirken må vi ta opp slike spørsmål med frimodighet.

En profetisk røst eller status quo?

Når det gjelder samfunnet for øvrig har vi som misjonærer begrensninger i hva vi kan gjøre. I Misjonssambandet skal ikke misjonærene ta del i politisk virksomhet. Vi har en rolle som gjester i en annen kultur. Men samtidig kan vi ikke tie om urett og undertrykkelse. De lokale forhold og nasjonale kristne må være med å hjelpe oss til å se hvordan vi skal reagere. Kirken har heller ikke fått ytre maktmidler i kampen om rettferdighet. Men Ordet er med å skape

holdninger. Ordet er også en profetisk røst inn i samfunnet. Kristne har mange ganger vært blinde for ondskap og urett i samfunnet. Slavehandel er et døme på det. Men det var også kristne som sto i spissen for arbeidet med å få slutt på slaveri og slavehandel. Til tider har kristne stått for status quo selv om det har vært galt. Vi må være med å hjelpe mennesker til frigjøring også menneskelig. En diskriminering av fattige eller andre hører ikke hjemme i Guds forsamling. Gud kaller oss til et inkluderende fellesskap.

I dag finnes det **800 millioner nødlidende og fattige** som mangler det vesentlige. Det store tallet må ikke lamme oss, men kalle til misjon og medmenneskelighet. Det er også viktig å huske at bare evangeliet kan forandre det syndige hjertet. Dersom det virkelig skal bli forandring må enkeltmennesker forandres, innenfra. Det har dessverre vært mange mislykkede forsøk på å skape et eskatologisk gudsrike på jorden. Ytre revolusjon og maktbruk kan ikke forandre menneskene som er født med synd. Men Guds folk skal leve et nytt liv i kjærlighet og barmhjertighet. Den gode samaritan er et godt eksempel på en som brydde seg.

Ps: Det var mange av de som ble spurt fra NLM som ikke kunne skrive denne gangen. Det kan selvsagt ha personlige grunner, men kan også tyde på at vi trenger å gjennomtenke denne problemstillingen videre. Er vi klare når det gjelder diakoni, bistand og den plass dette skal ha i vårt arbeid? Vi må også gjennomtenke den fokuseringen sosialt ansvar får i evangelikale kretser. Hermed er utfordringen gitt til å komme med innlegg. Innsyn tar gjerne inn innlegg også i senere nummer...

Noen viktige uttalelser og dokumenter om diakoni

Av Dagfinn Solheim

- Diakonikk er faget som skal bidra til å begrunne, avklare og profilere diakoni som en integrert del av kirkens samlede oppdrag i verden (Olav Skjevesland)
- Det sanne evangelium må bli synlig i menneskers forvandlede liv. Samtidig som vi forkynner Guds kjærlighet, må vi engasjere oss i kjærlig tjeneste, og samtidig som vi forkynner Guds rike, må vi forplikte oss på dets krav om fred og rettferd. (Manila 1989:6 se videre s 7)
- "Misjonsdiakoni uttrykker Guds grensesprengende kjærlighet til verden og representerer Guds omsorg for fattige, nødlidende og tilsidesatte grupper." Nils-Tore Andersen
- **Den Norske Kirke:** "Med diakoni forstås kirkens medmenneskelige omsorg og fellesskapsbyggende arbeid, og den tjeneste som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød. (Kirkemøtet 1987: Plan for diakoni i DnK)
- **NMS:** Vårt hjelpearbeid må aldri brukes som 'lokkemat'. Det er uverdigg for Kristi disipler, og det kan skape en overfladisk holdning til evangeliet. På den annen side må vi heller ikke unnlate å gi et kristent vitnesbyrd. Det er en *helhet* over arbeidet som vi ikke må miste. Vår innsats for nødlidende må gå hånd i hånd med menighetsbyggende arbeid. Det er denne sammenknytningen av *tjeneste og vitnesbyrd* som gjør arbeidet til *diakoni*.

- **Normisjon:** Sendelsen gjelder den virkelige verden mennesket lever i. Det er der evangeliet skal forkynnes med omsorg for hele mennesket. Vi forstår diakoni som kirkens omsorg for mennesker i nød. Det vil si at kirken som Guds folk har et særlig kall til å hjelpe mennesker i en vanskelig situasjon slik at deres helse og livssituasjon blir så gode som mulig - og slik at Helligånden får vekke troen til frelse og evig liv.
- **NLM:** Med diakoni menes her forkynnelse av Guds ord *sammen* med en aktiv innsats for å lindre menneskelig nød av forskjellig slag. Det sosiale aspekt har i kraft av nestekjærlighetsbudet sin egenverdi. Men som *misjonærer* vil utsendingene alltid være opptatt av å vitne om Kristus der dette er mulig. (se også Strategimelding 5-6, Prinsipperklæring 1991:26-28: Evangelisering/sosialt arbeid, Visjon og virkelighet 1997:77)

I vår misjonsforståelse hører evangelisering og diakoni sammen som to partnere som begge har sin egen verdi. Diakonien er avhengig av forkynnelse for at den skal få sin rettmessige plass i det kristne fellesskapet og i den kristne forsamlingen. Forkynnelsen er avhengig av diakonien for å ha troverdighet. Det er et todelt oppdrag som forplikter Jesu kirke og derfor også vår organisasjon. Vitnesbyrdet og de gode gjerninger, forkynnelsen og diakonien, må være integrerte deler både i vårt misjonsarbeid, forsamlingsarbeid og i et hvert kristenliv. Det er nødvendig at denne misjonsforståelsen i stadig større grad også må gjøres gjeldende i Norge siden landet vårt i dag er så forstå som en misjonsmark. --- videre nevner NLM konkret "arbeid blant innvandrere", "sosialt og fellesskapsbyggende arbeid" og "storbyarbeid" – i det siste nevnes bl a nærmiljøsentrene. Om fellesskapsbyggende arbeid sier NLM:

Det finnes mye uorganisert diakonalt arbeid og mye omsorg i foreninger og forsamlinger. Samtidig registrerer vi at omsorgsfulle og trygge fellesskap er blitt noe som etterspørres både i våre egne sammenhenger og i samfunnet. Det er et behov for å styrke fellesskapsdiakonien, også fordi varme og åpne fellesskap vil trekke til seg ikke-kristne. Den utadrettede diakoni kan skape møteplasser med mennesker som normalt ikke beveger seg inn i våre sammenhenger. Nærmiljøsentrene viser dette med tydelighet...

Dokumenter fra den internasjonale, evangelikale leiren:

- **Lausannepakten (1974):** Kristent sosialt ansvar. Vi fastholder at Gud både har skapt alle mennesker og skal dømme alle mennesker. Vi skulle derfor dele hans omsorg for rettferdighet og forsoning i hele det menneskelige samfunn, og for frigjøring av mennesker fra enhver form for undertrykkelse. Fordi mennesket er skapt i Guds bilde, har alle uansett rase, religion, hudfarge, kultur, klasse, kjønn og alder et menneskeverd som skal respekteres og æres, men ikke utnyttes. Også her vil vi dypt beklage våre forsømmelser og at vi av og til har sett på evangelisering og sosial omsorg som "motsetninger". Men forsoning mennesker seg i mellom er ikke det samme som forsoning med Gud, sosial omsorg er ikke det samme som evangelisering, politisk frigjøring er ikke frelse. Likevel slår vi fast at både evangelisering og sosiopolitisk arbeid er en del av vår kristenplikt. For begge deler er nødvendige uttrykk for vår lære om Gud og mennesket, vår nestekjærlighet og vår lydighet mot Jesus Kristus. Frelsesbudskapet innebærer også et domsbudskap over alle former for fremmedgjørelse, undertrykkelse og diskriminering. Vi skulle derfor ikke være redde for å fordømme ondskap og urettferdighet hvor den enn måtte forekomme. Når mennesker mottar Kristus, blir de født på nytt inn i hans rike, og de må prøve, ikke bare selv å

utvise, men også utbre rikets rettferdighet midt i en urettferdig verden. Frelsen som vi påberoper oss skulle omskape oss fullt og helt, både i vårt personlige og vårt sosiale ansvarsfelt. Tro uten gjerninger er en død tro. (Ap 17,26.31; 1 Mos 1,26-27; 18,25; Jes 1,17; Sal 45,7; Jak 2,14-26; 3,9; 3 Mos 19,18; Luk 6,27.35; Joh 3,3.5; Matt 5,20; 6,33; 2 Kor 3,18) (§ 5 i Lausannepakten)

- **The Grand Rapids Report: Evangelism and Social Responsibility – An Evangelical Commitment – 1982.** Dette er et fyldig document fra en studiekonferanse som var et samarbeid mellom Lausannekomiteen og World Evangelical Fellowship. Formannen i Lausannebevegelsen på den tiden, Leighton Ford sier: “We are committed both to the great commission to preach the gospel and to the great commandment to love one another.” Heftet er på 64 sider og utgitt i serien Lausanne Occasional papers nr 21.
- **Manila-manifestet (1989):** Evangeliet og sosialt ansvar: Det sanne evangelium må bli synlig i menneskers forvandlede liv. Samtidig som vi forkynner Guds kjærlighet, må vi engasjere oss i kjærlig tjeneste, og samtidig som vi forkynner Guds rike, må vi forplikte oss på dets krav om fred og rettferd.

Evangelisering er det primære fordi vårt hovedansvar er evangeliet; at alle mennesker må få anledning til å motta Jesus Kristus som Herre og Frelser. Men Jesus forkynte ikke bare Guds rike, han demonstrerte også dets komme gjennom kraft- og barmhjertighetsgjerninger. Vi kalles i dag til en liknende integrering av ord og gjerning. I ydmykhet skal vi forkynne og lære, tjene de syke, gi mat til de sultne, vise omsorg for fanger, hjelpe de hjelpeløse og handikappede og befri de undertrykte. Vi erkjenner mangfoldet av

åndelige gaver, kall og arbeidsfelt, men fastholder samtidig at gode nyheter og gode gjerninger hører uløselig sammen.

Forkynnelsen av Guds rike innebærer nødvendigvis en profetisk fordømmelse av alt som er uforenlig med riket. Blant de onder vi beklager, er destruktiv vold – inkludert institusjonalisert vold, politisk korrupsjon, alle former for utbytting av mennesker og av jorda, undergraving av familien, fri abort, narkotikahandel og brudd på menneskerettighetene. I vår omsorg for de fattige er vi bekymret over den to-tredjedels verdens gjeldsbyrde. Vi er opprørt over de umenneskelige forhold millioner lever under; mennesker som bærer Guds bilde slik vi gjør.

Vår fortsatte forpliktelse til sosialt engasjement bygger ikke på en forveksling av Guds rike med et "kristianisert" samfunn. Den bygger snarere på en erkjennelse av at det bibelske evangelium har uunngåelige sosiale følger. Sann misjon må alltid føre til "inkarnasjon". Sann misjon krever at vi ydmykt går inn i andre menneskers verden, idet vi identifiserer oss med deres sosiale virkelighet, deres sorg og lidelse, og deres kamp for rettferdighet mot undertrykkende makter. Dette kan ikke gjøres uten personlige offer.

Vi bekjenner at våre anliggender og vår visjon ofte har vært for snevre, og at vi derfor har unnlatt å forkynne Jesus Kristi herrevelde over hele livet, privat og offentlig, lokalt og globalt. Vi er fast bestemt på å adlyde hans befaling om å søke "først Guds rike og hans rettferdighet". (Manila-manifestet s 6-7)

De gode gjerningers glede

Av Gunnar Prestegård, rådgiver Menighetssøsterhjemmet

I "Plan for diakoni i Den norske kirke" leser vi innledningsvis: "Jesus Kristus forkynte evangeliet om Guds rike. I Ham er Guds rike kommet nær. Når Jesus selv kommer, bringer han med seg nåde, frelse og håp for hvert menneskeliv. Gjennom dette får vi et forvarsel om Guds rike, et sted uten sorg, smerte og savn.

Jesus formidlet Guds gaver til oss Han forkynte og lærte om guds rike, og Han gjorde det synlig og konkret. Han stanset foran mennesker og spurte: Hva vil du at jeg skal gjøre for deg? Han handlet inn i menneskers håpløshet og tente lys i mørket. Til slutt skaper Han det fullkomne livet og gjør helt igjen alt som er gått i stykker. I Jesus Kristus har vi alle fått del i Guds rike. I troen på Ham er vi Guds barn og får leve av og i Hans godhet.

Som kirke er vi kalt til å synliggjøre Guds nærvær, Guds kjærlighet og Guds rettferdighet i verden. Gjennom kirken skal Jesus spørsmål "Hva vil du jeg skal gjøre for deg?" lyde også i vår tid. Gjennom kirkens tjeneste vil Gud nå frem til mennesker i dag med nytt liv, solidaritet, omsorg og fellesskap. Når Guds rike kommer nær gjennom Jesus, skapes forandring, fremtid og håp."

Det er klart at diakonien har sin kilde og sitt utgangspunkt i Jesu Kristi kjærlighet og omsorg. Derfor er det nødvendig at all tenkning omkring diakonien i dag har det samme utgangspunkt. Derfor heter det ofte i våre sammenhenger at "Jesus er Mesterdiakonen". Det vil si at Han er idealet – og inspiratoren.

Troen på Gud som Skaper og Frelser i Jesus Kristus angir diakoniens begrunnelse, målsetting og omfang. Fil 2:4-9:

Tenk ikke bare på deres eget beste, men på de andres.

Vis det samme sinnelag som Kristus Jesus!

*Han var i Guds skikkelse,
men så det ikke som røvet gods
å være Gud lik.*

*Han gav avkall på sitt eget,
tok på seg en tjeners skikkelse
og ble mennesker lik.
I sin ferd var han som et menneske;
han fornedret seg selv
og ble lydige til døden, ja, korsets død.
Derfor har Gud høyt opphøyet ham
og gitt ham navnet over alle navn,*

Joh 13:34f:

Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre. Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre. Har dere kjærlighet til hverandre, da skal alle kunne se at dere er mine disipler.

Diakonien i vårt lands historie har hentet inspirasjon og utfordring i Tyskland. Men det er interessant at noe av startgrunnlaget var inspirasjonen og utfordringer fra englanderinnen Elizabeth Fry f. Gurney (1780-1845). Det fortelles om henne at hun var en vakker og frisk ung kvinne. Hun var også meget begavet og rikt utrustet. Midt i sin ungdom ble hun omvendt og sluttet seg til Kvekersamfunnet. Hun viet sitt liv og sine krefter til arbeidet blant forkomne. Hun skrev noe fint i sin dagbok som jeg har tenkt på: "Charity in the soul is the soul of charity." (Barmhjertighet mot sjelen, er sjelen i barmhjertigheten).

Elisabeth Fry foretok mange reiser til Kontinentet. Især besøkte hun Tyskland og samarbeidet med Theodor Fliedner og Johann Heinrich Wichern. Disse to

sistnevnte har betydd mye for diakonibevegelsen i Norge. Sistnevnte ble indremisjonens banebryter i Tyskland og er kalt "indremisjonens far". Karakteristisk er Wicherns opprettelse av et redningshjem for forsømte og vergeløse barn. Han fikk leie et gammelt, stråtekt bondehus utenfor Hamburg. I 1833 flyttet han inn i huset sammen med sin mor og søster. Innen årets utløp hadde 12 gutter fått et hjem her. Dette var starten på et banebrytende diakonalt arbeid i Tyskland og i Europa. Wichern utløste en diakonal vekkellesbevegelse som betydde alt for legeme og sjel.

En liknende diakonal vekkellesleder var diakonissen Cathinka Guldborg (1840-1919). Hun var utdannet sykepleier i Kaiserwerth i Tyskland. Idealet og motivasjonen til diakonalt arbeid tok hun med seg derfra. Men den kristne tro og kallet fra Herren lå helt i bunnen som selve basisen. Hun ble både et redskap og et symbol for diakonal innsats i Norge.

Vi kan ikke trekke fram ulike personer og institusjoner som har betydd mye i det diakonale bildet i Norge fra 1800-tallet og til dags dato. Det vil føre for vidt i denne artikkelen. Men vi skiller mellom den offisielle, institusjonsdrevne diakonien og den mer personlige. De offisielle diakoniinstitusjoner har betydd og betyr mye i dagens virkelighetsbilde. Det gjelder utdanningsinstitusjonene, behandlings- og rehabiliteringsinstitusjonene. Likedan er det mange hjelpeinstitusjoner som er drevet av diakoniens grunnholdninger. Det er imponerende og omfattende diakonalt landskapsbilde vi kan se for oss. Vi ser Jesu hender og føtter i virksomhet. Et vakkert syn.

Det er ikke tvil om at den personlige og kallsbevisste holdning utløste "kristelige kjærlighetsgjerninger". I Lutherstiftelsens grunnregler var # 3 en av hovedartiklene som utfordret til diakoni. En av hovedmålsettingene var at hver enkelt kristen skulle leve ut kristelige kjærlighetsgjerninger. Det utløste en helt ny og livskraftig diakonal bevegelse på grunnplanet. Det begynte med den enkelte kristnes kall og vilje til tjeneste. Resultatet ble etter hvert institusjoner

og misjonsselskaper av forskjellig karakter. Resultatet ble rike vekkelser, der mennesker ble omvendt og kom til tro på Jesus om Frelser. Foreninger vokste fram og bedehus ble reist. Og organisasjonsmessige selskaper fant sine former. Denne uvurderlige rike arven nyter vi fortsatt godt av. Men hvor lenge kan vi leve på arven? Opplever vi i dag en åndelig fornyelsesprosess?

Ingen må tro at 1800-tallet var preget av åpenhet for kristelig virksomhet. Vi kan bare tenke på Hans Nilsen Hauges arbeidssituasjon. Derfor vil vi si at enhver tid har sine særtrekk og sine utfordringer. Det gjelder også når vi synger: "Gamle tiders vekkelser vi venter."

Diakoni i dag!

Enhver kristen har fått en nådegave fra Herren. Den er gitt til bruk. Det er ikke noe positivt å grave ned og skjule det ene talentet. Jesus advarer mot det. Nådegaven skal brukes og styrkes og bevisstgjøres ved å være aktivisert. Trening og bruk er et godt middel til å bevisstgjøre seg sin nådegave. Så sant vi er oppegående og klare, så har vi tjenestemuligheter. Det farligste er at vi mister villigheten til tjeneste og omsorg. Kjærlighetsgnisten kan brenne sterkt i meget høy alder og skrøpelig sinn. Det er utrolig hva Gud kan bruke. Ja, bibelen taler om det som er svakt, men har store muligheter. "Det som ingenting er, det utvalgte Gud seg", står det skrevet.

Vi opplever en ny nødsituasjon i vårt folk. Rotløshet og moralsk likegyldighet preger mye av dagens kart. Mange lever i angst og uro og med beklemmende ensomhetsfølelse. Livsgleden og håpet har mange mistet. Mange gråter i mismot.

I denne situasjonen strømmer ikke folk til kirke og bedehus. Prosentuelt er frammøtet meget lavt. Inn i dette bildet kan vi oppleve diakoniens svar. Den

sprenger grenser og har svar å gi det enkelte menneske. Vi trenger en ny eller fornyet diakonal frimodighet.

Vi greier ikke å møte alle. Men noen av oss kan møte en eller flere. Derfor er jeg i dag mest opptatt av en åndelig verneplikt. Prost O. Hallesby talte mye om den enkelte kristnes sin verneplikt eller kall til tjeneste. Enda viktigere er hva vår Herre Jesus lærer oss. Han sier at kjærligheten er handling og at det er saligere å gi enn å ta. Hvis hver enkelt av oss lever et eksemplarisk liv, så vil det inspirere andre. Vi blir diakonale rollemodeller. Når vi tenker etter så hentet sikkert mange av oss kall og utfordring ved andre menneskers liv og gode gjerninger.

Det er kjent at mange av både diakonisser og menighetssøstre har viet sitt liv til tjeneste for andre. Deres pleie og omsorg har ført mange til tro og evig liv. På liknende måte kaller Herren til gode gjerninger i dag. Det er viktig med øyne som er og hjerter som brenner. Da vil vi oppleve rike misjons- og fornyelsestider i vårt land. Vi har sunget mye i tidligere tider om alle til årene og båten er klar.

Vi står i dag overfor store medmenneskelige utfordringer. Vi står overfor store diakonale utfordringer. Ved tjenesten kan vi fornye vår kirke og vårt land til et bedre liv og en lysere framtid. I tjeneste for Jesus blir det minste stort. Og den minste blir stor. "Det dere har gjort imot en av disse mine minste har dere gjort mot meg", sier Jesus. Vi er skapt til hverandre, vi er utlevert til hverandre og er avhengige av hverandre. Vårt fellesskap og våre liv er i grunnleggende forstand diakonalt. Derfor bruker Jesus bildet om treet eller legemet. Slik skal vi leve i tro på Ham og i et hellig fellesskap. Denne nødvendige omsorg og gitte fellesskap uttrykker Martin Luther slik: "Vi er hverandres daglige brød."

Diakoni i Det gamle testamente

Av Karsten Valen

Det skulle ikke finnes noen fattige hos deg ... (5 Mos 15,4)

Fattige vil det alltid være i landet. (5 Mos 15,11)

Ideal og virkelighet

De to sitatene ovenfor, fra samme kapittel i 5 Mos, kan illustrere spenningen mellom det som er Guds gode vilje og den virkeligheten Israels folk levde i. Guds gode skapervilje kommer fram i skapelsesberetningene i 1 Mos. Velsignelsesordene der vise hvordan Gud vil la sin godhet strømme ned over sin skapning, og menneskene er spesielt nevnt. Men de får også et spesielt ansvar for å forvalte det han har skapt (1 Mos 1,22.28; 2,8-9). Videre ser vi ved inngåelsen av pakten med Israel at han ønsker at fruktbarhet, trygghet og rikdom skal prege livet (3 Mos 26,3-13).

Samtidig viser Israels historie en rik variasjon av urett, undertrykkelse og sosial nød.

Lovbestemt diakoni

En god del av de lovene vi finner i Mosebøkene er der for å beskytte de svake. Det gjelder faderløse, enker og innflyttere og andre som ikke så lett kunne hevde sin rett. Det er påfallende hvor konkret det blir talt.

Noen var blitt fattige og holdt på å bli gjeldsslaver og miste sin eiendom. De skulle løses ut av den nærmeste slekten. Under kornhøsten burde man la det være igjen litt korn i utkanten av åkeren, slik at de fattige kunne plukke det opp til eget forbruk. En fattig som hadde gitt kappen i pant, skulle få den tilbake, så han hadde noe å svøpe om seg om natten for ikke å fryse fordervet. Fra israelitter skulle en ikke kreve renter om en ytte dem et lån. Til festmåltidene på høytidsdagene skulle de fattige inviteres med. På sabbatsdagen skulle alle

få hvile, hvert sjuende år skulle israelttiske treller settes fri og all gjeld slettes. Jubelåret skulle være en form for ny start, da eiendom skulle tilbakeføres til de opprinnelige eierne (2 Mos 22,21-27; 3 Mos 19,9-10; 23,22; 25,10.35-37; 5 Mos 21,19; 23,19-20).

Likhet for loven er vel ikke det første som faller en inn når en nevner diakoni, men GT har flere lover som understreker dette (2 Mos 23,3; 3 Mos 19,15; 4 Mos 15,15). Dette er viktig fordi de svake lett kunne bli utsatt for overgrep. Det viser også hvor nær rettferd og rett ligger omsorg og godhet. Faktisk blir begrepet rettferd (*tsedaqa*) utsatt for en betydningsglidning, slik at det i Sal 112,9 nærmest betyr velgjørenhet. (Det er faktisk samme ordet som på swahili blir brukt om kirkeofferet, *sadaka*.)

Sett fra denne siden kan omsorgen for de svake kalles en lovbestemt diakoni. Det er viktig å legge seg på minne at den er knyttet nær opp til retten. Det var ikke en frivillig sak. Det var lovbestemt at dette skulle høre med til Guds folks liv og ferd.

I denne sammenheng kan det være greit å nevne at tienden ikke faller helt inn under begrepet diakoni. Visst er der i loven retningslinjer om å gi tiende og ikke unndra seg den forpliktelsen. Men denne ytelsen er helst å se på som rettmessig lønn til prestene og levittene for den tjenesten de utførte på hele folkets vegne i tempeltjenesten.

Praksis

Den "lovbestemte" diakoni sier ikke alt. De gudfryktige ga forbudene en positiv form når de ble levd ut. Om "den gode kone" i Ordsp 31,20 sies det at *hun åpner hånden for dem som lider nød, rekker armene ut til fattigfolk*.

Job bedyrer sin uskyld, og i kap 31,13-22 kommer han inn på det vi kanskje kan kalle diakoni og rettferd. Han sier: *Har jeg krenket retten når jeg hadde*

sak med min trell eller trellekvinne ... Har jeg nektet småkårsfolk det de ønsket, og slokket glansen i en enkes øyne? Har jeg spist mitt brød alene, så farløse ikke fikk smake det? Orket jeg å se på at noen flakket omkring uten klær ... Har jeg løftet min hånd mot en farløs ...

Salme 112 karakteriserer den som er salig og får leve under Herrens velsignelse med ord som også er brukt om Herren selv, han er *nådig, barmhjertig og rettferdig*. ... *Han strør ut gaver til de fattige*.

Syndene som profetene refset, og som nedkalte Guds rettferdige dom, kunne være avgudsdyrkelse og hor, men dommen er like kategorisk over dem som *selger rettferdige for penger og fattigfolk for et par sko. De trækker småkårsfolks hoder i støvet og trenger de hjelpeløse bort fra veien* (Am 2,6-7; sml Sal 82,2-4). Å vise ubarmhjertighet og hardhet, håne og fornedre de svake er regnet som alvorlige brudd på Guds vilje. De som lever slik, blir sterkt fordømt.

Til en sann omvendelse hørte også å ta ordene om sann omsorg for de svake og positivt arbeid for retten: *Hold opp med å gjøre ondt, lær å gjøre det gode! Legg vinn på det som rett er, før voldsmannen på den rette vei, hjelp den farløse til hans rett og ta dere av enkers sak!* (Jes 1,16-17). Så følger de kjente ordene om oppgjør, tilgivelse og velsignelse (Jes 1,18-19).

Den fullkomne kongen, Messias, skal *hjelp de vergeløse i folket til å få sin rett. Han skal berge de fattige og knuse den som undertrykker andre*. (Sal 72,4; sml også v.2.7.12-14 og Jes 11,4; 42,3; 61,1-4).

Et liv som sann troende i Israel inkluderte altså en form for positiv omsorg, eller diakoni, om du vil.

Diakoniens begrunnelse

Ofte finner vi budet om å være god mot de svake begrunnet i **erfaringer fra trelletiden** i Egypt:

Trellen og trellkvinnen skal få hvile, de som du. Husk at du selv var trell i Egypt da Herren din Gud førte deg ut derfra... (5 Mos 5,14b-15a).

Dette gjaldt sabbatsdagen. Når slaver ble satt fri, skulle de få med seg nok til en ny start. Igjen er begrunnelsen hentet fra slavekåret i Egypt (5 Mos 15,15). På ukefesten (pinsen) og den store festen om høsten (løvhyttefesten) skulle alle de resurssvake få være med på feiringen og få del i mat og drikke (5 Mos 16,10-15). Begrunnelsen er den samme. Rettssikkerhet og mulighet for litt ekstra korn langs åkerkantene var viktig – og blir ivaretatt på samme grunnlag (5 Mos 24,17-18.21-22). En fattig israelitt kunne bli slave i betydningen pliktarbeider, men han skulle ikke kunne bli solgt, slik en kunne med andre slaver (3 Mos 25,39-42).

En noe annen basis enn erfaringene i Egypt, er **medmenneskelighet**. Man er som søsken og derfor skal gjensidig omsorg vise seg der det er møtepunkter mellom menneskene: *Så sier Herren, Allhærs Gud: Fell rettferdige dommer! Vis godhet og barmhjertighet, enhver mot sin bror. Dere skal ikke undertrykke enker og farløse, fremmede og nødlidende, og ingen av dere skal i sitt hjerte tenke ut ondt mot andre (Sak 7,9).*

En bror skal ikke være hard mot sin bror. (3 Mos 25,46).

Med sedvanlig intensitet og veltalenhet former Job det slik: *Han som skapte meg i mors liv, har ikke han også skapt den andre? Er det ikke den samme Gud som har formet oss begge i mors liv? (Job 31,15).*

Medmenneskeligheten skal praktiseres fordi det **har med Gud å gjøre**. Herren Gud tar parti for de svake. Deres ve og vel ligger ham på hjertet. *Jeg vet at Herren fører saken for de arme og hjelper de fattige til deres rett. (Sal 140,13)*

Gjennom ens holdning og handling til et medmenneske kommer relasjonen til Herren selv til syne:

Den som er hard mot en stakkar, håner hans skaper, den som er mild mot de fattige, ærer Gud (Ordsp 14,31; sml 4 Mos 5,6ff).

Det er kjent nok i våre kretser at Herren Gud krever hellighet av sitt folk, *for jeg, Herren, deres Gud, er hellig* (3 Mos 19,2). Like sikkert er det at kravet om å vise barmhjertighet og omsorg og hjelpe dem som trenger det, er begrunnet i Guds eget vesen. I sin selvpresentasjon til Moses sier han: *Herren, Herren er en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på miskunn og sannhet! Han lar sin miskunn vare i tusen slektsledd; Han tilgir synd og skyld og brott. Men han lar ikke den skyldige slippe straff.* (2 Mos 34,6-7)

I noe varierende utgaver går disse ordene igjen i hele GT. Det er nettopp slike holdninger og gjerninger han søker hos sitt folk. Profetene dømte strengt det livet og det samfunnet der mangel på slike gjerninger dominerte. Dette viser at et galt forhold til nesten også innebærer et galt forhold til Gud og at de er under dommen. *Den rettferdige er barmhjertig og gavmild... han er alltid rettferdig og låner ut ...Herren elsker det som er rett, han forlater ikke sine fromme (eller: sine barmhjertige "chasideaw").* (Sal 37,21b.26a.28a). *Dersom dere forbedrer deres atferd og gjerninger og gjør rett mot hverandre, dersom dere ikke undertrykker innflyttere, farløse og enker, ikke lar det flyte uskyldig blod på dette sted og ikke holder dere til andre guder, til skade for dere selv, da vil jeg for alle tider la dere bo på dette sted* (Jer 7,5-7).

Konklusjonen må da bli at et troende menneske ikke driver med diakoni som et valgfritt engasjement. Det er en nødvendig livsytring for dem som står i livsforbindelse med Herren, som selv er barmhjertig og nådig. **Diakonien i GT er begrunnet i Guds eget vesen.**

Overføringen til vår tid

Det mangler ikke på ulike måter å anvende dette stoffet på i vår tid. Frigjøringsteologien vil gjerne bruke utfrielsen fra Egypt som paradigme for sine teorier om sosial rettferd og frigjøring. Profetenes sosialetiske engasjement kan bli modell for kirkens profetiske mandat i samfunnsdebatten og mange vil også bruke tienden som et mønster for kristen diakoni og offertjeneste.

Men før vi går videre må vi tenke gjennom berettigelsen av å overføre tanker og ordninger fra GT inn i vår hverdag.

GT var et teokrati. Det innebærer at det som er sagt til Israel ikke kan overføres til hele samfunnet eller nasjonenes lovverk direkte. Jesus sier at "Keiseren" har også har et berettiget krav på lydighet (Matt 22,19-21). *"Mitt rike er ikke av denne verden"* sa han også (Joh 18,36). Paulus gir styresmaktene utenom Israel en guddommelig rett til å styre (Rom 13,1-7). Der isrealittene var undergitt Herren direkte i det vi kan kalle religiøse og verdslige saker, har en kristen en dobbel lojalitet å ivareta: Lydighet mot øvrigheten i det samfunn han lever i og lydighet mot Herren i kirken. Uten denne skjelningen kan en komme i skade for å ville opprette et gudsrike på jorden med menneskelige resurser. Kirkehistorien viser oss en del skremmende eksempler på hva det kan føre til.

I tillegg har vi en annen sosial og kulturell situasjon. Israels moralske holdninger og lovgivning var satt inn i den tid de levde. Slik ser vi at slavehold er akseptert i GT (og i NT også). Vi holder ikke slaver lenger. Å hevde at det er moralsk og bibelsk forsvarlig å gjøre det i dag, er vanskelig.

Det som står fast, er at forholdet til Gud er det viktigste og at de andre verdiene som rett, barmhjertighet og godhet osv. fremdeles er gyldige. Men hvordan de skal konkretiseres, er ikke sagt en gang for alle. Det innebærer en grundig analyse av kultur og samfunn, av følgene en endring kan få m.m. før vi kristne i dag komme opp med en formaning inn i vår tid. "Døm selv!" sier NT flere ganger om slike etiske

utfordringer. Når en slik skal vurdere, er en ikke overgitt til tilfeldig synsing og en står slett ikke fritt til å sette strek over viktige bibelske verdier. Guds grunnleggende vilje skal gjelde, der rettferd, kjærlighet, fullkommenhet osv. er målet. (Rom 12,2; 1 Kor 11,13; Fil 1,9-11).

Dette må ikke bli for passivt. Vi er kalt til positivt å leve ut og fremme de gode verdier og samtidig bekjempe urett, falskhet og urett vinning. **For ennå gjelder det at *Jeg er Herren*.**

Anbefalt litteratur:

Walter C Kaiser jr.   *Toward Old Testament Ethics*, Grand Rapids, Zondervan
1983

Christopher J H Wright: *Living as the People of God. The relevance of Old
Testament ethics*, Leicester, Inter-varsity Press 1983

“   “   “   “ : *God's People in God's land. Family, Land and
Property in the Old Testament*, Carlisle, Paternoster
Press 1997

Diakoniens bibelske forankring

Noen momenter til ettertanke

Av førstelektor Egil Sjaastad

Jesus har bedt oss gå ut og gjøre alle folkeslag til disipler. Det skal skje ved forkynnelse, dåp og opplæring. *"I hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse forkynnes"*, heter det i Luk 24:47. Og i menighetene skal de nye kristne bli *"opplært i ham"* (Ef 4:21).

Men har han bedt oss om å drive diakoni? Skal diakonien være en integrert del av misjonens og menighetens arbeid?

De aller fleste misjonsbevegelser driver diakonalt arbeid. Og mange kirker legger stor vekt på diakonale oppgaver. Er dette avsporing? Indremisjonsforbundet på Vestlandet har dette året gjort diakoni til hovedtema for sin generalforsamling. Har de gjort det med rette? Finner vi begrunnelse i Bibelen for misjonens og menighetens diakonale arbeid? Og finner vi i Bibelen inspirasjon til fornyet vekt på diakoni?

GT

Syndefallet førte død og fordervelse over menneskeslekten. Men Gud er fortsatt skaperen og oppholderen av livet. Han har overdratt mennesket et stort forvalteransvar (1.Mos 1:26f), og han plasserer *vår neste* som primær målgruppe for forvalteransvaret. Hvorfor? Fordi min neste er et menneske. Min nestes menneskeverd stadfestes og beskyttes av de ti bud og av kjærlighetsbudet (2.Mos 20:1-17; 3.Mos 19:18).

Når profetene konkretiserer dette, males ofte bildet av nødlidende mennesker for oss. Syke, fremmede, enker, farløse, fattige – disse gruppene er en kontinuerlig utfordring for den som vil ta menneskeverdet på alvor. Og de som

er satt inn i ledende posisjoner i folket, har et særlig ansvar (Se f.eks Amos' bok).

GT kan ikke uten videre gjøres normgivende for den konkrete organiseringen av misjon og menighet. Men de etiske prinsippene vi finner anvendt – f.eks i profetenes kritikk av Israels lederskap – har varig gyldighet. Slike GT-tekster både inspirerer oss til - og anmoder oss om - å engasjere oss i omsorgsarbeid både personlig og i fellesskap.

Jesus og evangeliene

De sterkeste utsagn av Jesus om det å *tjene* finnes indirekte i Mark 10:42-45:

”Dere vet at de som gjelder for å være fyrster for folkene, hersker over dem, og deres stormenn bruker makt over dem. Slik skal det ikke være blant dere, men den som vil være stor blant dere, skal være alles tjener. Og den som vil være den første blant dere, skal være alles trell. For Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge i manges sted.”

Begrepene tjener (diakonos) og tjene (diakonein) ble i det greske språket brukt om dem som tjente ved bordene. Statusforskjellen mellom den som tjente og den som ble betjent, var stor. Men Jesus snur på idealene! I Jesu lære blir tjeneren den som tilkjennes status. Og Jesus tilfører begrepet en ny dimensjon, nemlig at en ”diakonos” har Ham selv som modell, han som gav seg selv i døden i selvhengivende kjærlighet.

Med bakgrunn i denne innstillingen mangler det derfor ikke på sterke formaninger fra Jesu side, formaninger om å øve *konkret omsorg*. Lignelsen om den barmhjertige samaritan (Luk 10:29ff) skildrer det sinnelaget Jesus selv var bærer av, og som forplikter oss i møte med de forkomne langs vår vei.

Forøvrig ligger det et klart antirasistisk motiv i denne lignelsen. Jesus velger nettopp å la en samaritan være lignelsens "helten".

Samme sak som Jesus her framstiller i lignelsens form, uttrykkes likefrem og direkte i Matt 9:12f. Jesus taler der om seg selv som den store sjelelege. Han tar seg av syndere og tollere og kaller dem til omvendelse. *"Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt. Gå bort og lær hva dette betyr: Barmhjertighet er det jeg vil ha, ikke offer! Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men for å kalle syndere."* Med denne leksen (*"Gå bort og lær...!"*) vil han lære oss noe *både* om alles likeverd *og* om behovet for å øve barmhjertighet. At Jesus som synderes venn gir frelse til fortapte, blir altså en motivasjon for å vise barmhjertighet. Vi skal ikke - og kan ikke - flykte fra kallet til å vise konkret omsorg ved å åndeliggjøre vår oppgave i verden.

Evangelistene sammenfatter flere ganger Jesu virksomhet. Tre verb går igjen: *"Jesus drog omkring i hele Galilea. Han **lærte** i deres synagoger, **forkynte** evangeliet om riket og **helbredet** alle slags sykdommer og plager blant folket."* (Matt 4:23)

Sammen med sin lære og forkynner-virksomhet drev Jesus en helbredende virksomhet overfor syke og forkomne. Hvorfor? Fordi helbredelsene hadde en tegnkarakter som understreket forkynnelsen. De var tegn som pekte på Jesus selv som Messias, – og de pekte fram mot den fullkomne frelsen hvor all sykdom er borte. (Se også Hebr 2:4)

Men Jesus betraktet ikke sine undergjerninger *bare* som tegn. **Et sterkt barmhjertighetsmotiv går stadig igjen.** Jesus hadde medynk med forkomne (Matt 9:36). Han tenkte på deres jordiske liv, ikke bare på evigheten. Og hans medynk var aldri bare en passiv medynk. Den fikk konkrete følger.

Men kan dette fungere som begrunnelse for diakonalt arbeid i misjon og menighet?

Ja. Vi er kalt til å ha samme sinnelag som ham (Fil 2:5ff). Den som skal etterfølge Jesus, blir også en etterfølger i "aktiv medynk". Selve frelseslærens sentrum – Jesu død – er i NT tolket som en "diakonia" – en tjeneste hvor Jesus gir seg selv hen for andre. Det leste vi nokså direkte i Mk 10 (se ovenfor). *"Vår Herre går en tjeners vei. Han byr oss nå å følge seg."* Jesu vei til korset for våre synders skyld, er samtidig en modell for vår måte å leve ut kristenlivet på – i tjeneste (diakonia) for andre.

Jesus tydeliggjør dette ved utsendelsestalentene sine i sitt jordeliv: Disiplene skulle – i Jesu navn - gjøre de samme gjerninger som han gjorde, inkludert omsorgsgjerninger. *"Når dere går av sted, så forkynn: Himlenes rike er kommet nær! Helbred syke, vek opp døde, rens spedalske, driv ut onde ånder! For intet har dere fått det, for intet skal dere gi det."* (Matt 10:7f) At disse gjerningene etter pinsedag må rubiseres inn under karismene (nådegavene) i menighetens liv, svekker ikke det diakonale aspekt ved dem. Vi er kalt til praktisk barmhjertighet, og dette skal være en del av menighetens pulserende liv.

I en tid hvor sosial virksomhet i kirkelig regi ofte foregår uavhengig av forkynnelse, er det grunn til å understreke at både Jesu og disiplenes helbredende gjerninger *hørte sammen med* forkynnelsen. En sosial virksomhet uten kontakt med forkynnelsen, kan ikke kalles diakoni i nytestamentlig forstand. Vi bør reservere begrepet diakoni for en sosial virksomhet som skjer parallelt med lære og forkynnelse.

Apostlenes gjerninger

Apg bekrefter denne forståelsen. Samtidig kommer nye aspekt inn i bildet. For menighetens diakonale tjeneste er primært en tjeneste for de fattige og syke og forkomne *internt i menigheten*. Samleberetningene (f.eks Apg 2:44f) vitner om en generøs intern solidaritet. De fattige som led mangel på "daglig brød",

skulle merke omsorgen fra fellesskapet. Dette var i tråd med Jesu eget eksempel og uttrykkelige formaning skjærtorsdag (Joh 13:1ff). Og Jesu ord om den sanne storhet (Mk 10:42ff) fikk konkrete følger for dem. Menigheten ble et omsorgsfellesskap.

Å drøfte andre aspekt ved "eiendomsfellesskapet" deres ligger utenfor denne artikkelens ramme. Derimot er teksten i Apg 6:1-6 sentral når temaet diakoni og diakoner kommer på banen. Der ser vi hvordan fellesskapet følte et selvsagt ansvar for fattige enker. De skulle få hjelp gjennom den daglige "diakonia" leser vi. Begrepet dekker der en tjeneste hvor omsorgen for de fattige er i fokus. Fordi det var to grupper enker i menigheten, var det viktig at utdelingen av mat og andre nødvendige ressurser foregikk rettferdig.

Apostlene maktet ikke å ta seg av ansvaret for denne "diakonia" selv. De valgte ut syv åndsbårne menn til å lede den. Disse kalles ikke diakoner, men oppgaven var likevel klar nok. Vi merker oss at de skulle eie Ånd og visdom. Dette understrekes sikkert fordi de tydeligvis måtte takle uoverenstemmelser innad og møte mennesker med store "livssmerter" på en klok og sjelesørgerisk måte. To av dem er for øvrig omtalt blant urkirkens dyktigste forkynnere (Stefanus og evangelisten Filip). Så noe avgrenset mandat som hindret dem fra offentlig vitnetjeneste var denne diakonien ikke.

Teksten er ikke ment som norm for hvordan diakonale utfordringer skal ivaretas i enhver menighet, Men den tydeliggjør veldig klart at menigheten har et ansvar for å møte nødlidende med konkret omsorg. Dette ansvaret kan ikke alltid bli ivaretatt tilstrekkelig av den spontane innbyrdes omsorgen enkeltkristne imellom.

Paulus-skriftene

Filipperbrevets innledning er nesten oppsiktsvekkende. Der opererer Paulus med to lederstillinger i menigheten: Tilsynsmenn og diakoner: *"Paulus og*

Timoteus, Kristi Jesu tjenere – til alle de hellige i Kristus Jesus som er i Filippi, sammen med tilsynsmenn og menighetstjenere.” (Fil 1:1. Menighetstjener er oversettelse av det greske *diakonos*) Helt fra begynnelsen av var altså enkeltpersoner tillagt et særlig ansvar som tjenere i menigheten, i alle fall i Filippi. Spørsmålet er hvilket ansvar disse menighetstjenerne i praksis hadde. I lys av Apg - og av den generelle behov for å hjelpe nødlidende i menighetene - er det vanskelig å komme bort fra at det bl.a måtte innebære det vi noe upresist har kalt diakonale funksjoner. (Muligens hadde disse personene – i likhet med dem som ble satt til slike oppgaver i Apg 6 - også del i utfordringer knyttet til Ordets tjeneste i menigheten. Begrepet *diakonos* kan av Paulus nemlig også brukes om tjenester hvor Ordets forkynnelse er hovedsak, f.eks tjenesten som apostel.)

Brevingressen til Filipperbrevet tydeliggjør derfor trolig at menighetene ikke bare var et fellesskap hvor de hørte Ordet og forvaltet sakramentene. Budskapet de var samlet om uroet dem. Det pekte direkte og indirekte mot de nødlidende i menigheten. Den innbyrdes kjærligheten måtte få en konkret organisert form i virksomheten deres.

Liksom tilsynsmannsfunksjonen hørte diakonvirksomheten inn under ”nådegavehusholdningen”. Ikke minst Rom 12 avspeiler at noen av Ånden ble gitt en særlig omsorgsfunksjon (en ”tjeneste” v 7, ”dele ut gaver” v8). Sannsynligvis ble noen av disse kalt til ”diakoner” (menighetstjenere) og satt til å organisere barmhjertighetsarbeidet.

At behovet kunne være akutt viser 1 Kor 11:19ff. Der møter vi en situasjon som Paulus sterkt beklager, nemlig at de feiret nattverd på en måte som måtte krenke de fattige. Tro om ikke slike erfaringer gjorde at han fant det nødvendig å understreke behovet for et formalisert ansvar for diakonale oppgaver?

Pastoralbrevene avspeiler en tid i menighetens utvikling hvor det var nødvendig med en noe tydeligere administrativ fordeling av ansvar. I 1 Tim 3:8ff leser vi: ” *Likeså må menighetstjenerne være verdige, ikke tvetungede, ikke henfalne til mye vin, ikke ha lyst til skammelig vinning. Det må være slike som bevarer troens hemmelighet i en ren samvittighet. Også disse skal først prøves, deretter skal en la dem tjene i menigheten, om de er ulastelige. Likeså med kvinnene: de skal være verdige, ikke fare med baktalelse, men være edruelige og trofaste i alle ting.*” Dette er skrevet noen år etter Filipperbrevet.

Teksten er tydelig nok: Diakonale funksjoner er blitt en utfordring som noen får et særlig ansvar for. I likhet med ”diakonene” i Apg 6 betraktes deres gjerning som en gjerning til menighetens åndelige oppbyggelse. Oppgaven gikk ganske sikkert ut på å ivareta mange praktisk/administrative funksjoner, f.eks i forbindelse med Herrens måltid. (Jfr også den opprinnelige betydning av verbet diakonein – å tjene ved bordene.) Men la oss igjen understreke noe vi lett glemmer: I menighetene var det mange fattige, farløse, slaver og enker (jfr. Jak 1:27). Behovet for barmhjertighetsarbeid var påtrengende.

Kriteriene som slike ”diakoner” skulle velges ut etter, vitner for øvrig om en grundig ”kvalitetssikring”. De skulle ha høy etisk integritet. De skulle være forbilder i måten de tjente på. Også her kan vi indirekte lese oss til at diakonalt arbeid skulle være mer enn fordeling av mat rent praktisk. Møtet med omsorgsoppgavene førte med seg sjelesørgeriske utfordringer.

Mange eksegeter mener at v11 forutsetter at kvinner var satt inn i i en tilsvarende tjenester, (jfr. også Føbe i Rom 16:1ff.) Omtalen av enker som ivaretar viktige omsorgsoppgaver er også interessant (1.Tim 5:9-10). Vi møter et pulserende menighetsliv hvor kvinner og menn tjente hverandre med Ordet og ved bordet, i sjelesorg og ved barmhjertighetsgjerninger (jfr også 1.Pet 4:10f). Noen av dem skulle i særlig grad ivareta omsorgsarbeidet og blir kalt ”diakonos”. (For nærmere begrunnelse av at disse diakonene skulle ivareta omsorgsoppgaver, se artikkel av Beyer, H.W.: i Kittel, Gerhard (red):

Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II, Stuttgart 1935, s 90.)

Å etterligne pastoralbrevenes konkrete organisering i ett og alt er ikke pålagt oss. Men at menighetene må ha noen med et særlig åndelig hyrdeansvar, ligger klart i tekstene. Og at diakonale utfordringer skal tas alvorlig, synes også klart. Her er normative aspekter ved tekstene. Hvordan en velger å organisere disse diakonale oppgavene i menigheten kan ikke bestemmes en gang for alle. Men kallet er der, kallet til å hjelpe dem som er i vanskeligheter. Diakoni som sådan finner derfor en sterk begrunnelse i pastoralbrevene.

Diakoni for dem utenfor?

La oss til slutt reise spørsmålet om hvorvidt misjoner og menigheter bør/skal ta "diakonalt ansvar" for mennesker *utenfor* den troende forsamlingen. La oss stille spørsmålet på to måter:

- Skal vi som kristen menighet begrense vårt diakonale engasjement til det interne menighetsliv, til mennesker som trenger hjelp - forkomne, syke og gamle - som er "innenfor"?
- Tilligger slike omsorgsoppgaver oss som forsamling, eller er dette bare en utfordring for den enkelte av oss innen det verdslige regimente? (Jfr. den lutherske kallsetikken)

La oss understreke: Den lutherske toregimentslæren forutsetter at troende mennesker lar seg engasjere i det godes tjeneste sammen med ikke-kristne mennesker innen det verdslige regimente. Det har klar støtte i bibelsk etikk.

Men heller ikke når vi *som kristent fellesskap* trer fram i verden - for å vinne mennesker for Gud - kan vi ikke overse nøden omkring oss. Jesus forbyr oss det. Den særkristne ethos knyttet til begrep som agape (selvutgivende kjærlighet) har Jesus selv som modell. Han begrenset ikke sine barmhjertighetsgjerninger til dem som han definerte innenfor – eller dem som

han så kom til å ta imot evangeliet. Han hjalp mennesker i nød og handlet i medynk med mennesker han møtte på sin vei. Han vil at den menighet han selv har dannet (Matt 16:18ff) skal ha ham selv som forbilde. Dette gjelder oss enkeltvis i privatlivet, og det gjelder oss som menighet. Likesom profetiens nådegave har "dem utenfor" som en aktuell målgruppe (1.Kor 14:23ff), slik har også omsorgsgjeringene det. Det ligger også implisitt i utsendelsestalen i hans jordeliv, leste vi.

Hvordan misjon og menighet i praksis vil ivareta dette ansvaret, er i stor grad et adiaforon som NT ikke gir noe enkeltråd om. Her er vi kalt til å bruke vår kristelige dømmekraft (Rom 12:2 og Fil 1:9f) og ivareta hensyn til det samfunn vi er en del av..

Som et memento i dagens kirke-Norge kan det likevel være på sin plass å understreke at **det ytterste målet for menighetens virke er menneskers evige frelse** (Matt 28:18-20; Luk 24:47; Apg 13:37-39). Vår diakonale virksomhet har sin store egenverdi, men er likevel satt inn i en større eskatologisk sammenheng. Det var derfor Jesus forente sine omsorgsgjeringer med å forkynne Guds rike. Det skal også vi frimodig understreke for hverandre, – og det skal vi etterligne i vår praksis.

Aktuell litteratur:

Nielsen, Helge K: *Han elskede os først*, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, 1994

Oftestad Alf B.: *A short introduction to the Biblical Understanding of Diakonia*, Diatekst, Diakonhjemmets Høgskolesenter, Oslo, 1998

Hoas, Brynjulf: *Guds menighet. Hovedpunkter om menigheten I NT*, Lunde Forlag, Oslo, 1979

Beyer, H.W.: i Kittel, Gerhard (red): *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Band II, Stuttgart 1935, s 81-93

All Ages and Stages – eit diakonalt fellesskap

Av Unndis Bergås

I ca. to år var eg med i ei fellesskapsgruppe i ei stor kyrkje rett utanfor Los Angeles. Gruppa talde ca. 130 personar, som møttest etter gudstenesta. Medan svært mange av fellesskapsgruppene var nokså strengt inndelte etter alder og sivilstand, var denne open for alle. Namnet på gruppa var då også "All Ages and Stages".

All Ages and Stages (AAS) blei for meg eit førebilete på eit fellesskap som makta å halda saman ei sentral Kristus-forankring med sterkt engasjement både i nærmiljøet og utover i verda, både på det åndelege og det menneskelege området.

AAS var inndelt i omsorgsgrupper på ca. 8 personar, kvar med sin leiar. Møterommet hadde mange småbord, og kvar gruppe sat saman rundt sitt bord både når fellesskapet fungerte i plenum og når det var gruppesamtalar. Å vera gruppeleiar blei sett på som eit viktig verv, og dei som gjekk inn i det, tok det verkeleg på alvor. Dei viste omtanke både for den enkelte og for at fellesskapet i gruppa skulle fungera. Ein gong i året blei gruppene omrokkerte. Det kunne skapa litt frustrasjon å skiljast dersom gruppa hadde fungert godt, men folk visste om at det kom, og det hadde også mange fordeler.

Samlingane i AAS starta opp med forfriskningar som gruppene hadde ansvar for på omgang. Dette foregjeikk medan folk samla seg, og det gav anledning til å snakka saman med personar som var med i andre omsorgsgrupper enn ein sjølv. To personar hadde i fast oppgåve å ynskja folk velkomne og sørgja for at nye som var på besøk eller ville begynna i fellesskapet, fekk plass i ei gruppe og blei inkludert. Dei som var ansvarlege for velkomsten, sende gjerne eit kort til dei nye i veka etterpå.

Opplegget i AAS var ein kombinasjon av fellesundervisning med utgangspunkt i preika for dagen, plenumssamtalar omkring dette og tid til samtale og forbønn i gruppene. Dermed blei det ein god balanse mellom fokus på bibelske tema og på personleg fellesskap. Det var oppretta ein bønnekjede på E-post, der medlemmene av fellesskapet sjølv skreiv seg på dersom dei ville vera med. Når nokon hadde eit bønnebehov, kunne dei senda det på E-post til ein person som hadde ansvar for å vidaresenda det til alle som stod på lista.

Noko av det som verkeleg imponerte meg, var kor flinke dei var til å visa konkret og praktisk omsorg. Mange medlemmer kunne samla seg til dugnad ein lørdag hos ein av medlemmene som trong oppussing på huset, for eksempel. Når nokon var sjuke, kunne dei planleggja at folk frå fellesskapet tok ansvar for å bringa middag til den sjuke. Elles hadde dei gjerne ein del sosial kontakt utanom søndagssamlingane. Det var oftast kvar omsorgsgruppe for seg som stod for slike aktivitetar, noko som er lett forståeleg når fellesskapet er så stort. Dei kunne for eksempel planleggja friluftsturar eller samlingar privat i heimane.

Namnet All Ages and Stages passa ikkje berre pga. at der var menneske i ulike aldrar og med ulik sivil stand. Dei kom også frå nokså ulik bakgrunn og hørde til forskjellige samfunnslag. Her var universitetsprofessorar og folk med berre obligatorisk utdanning, suksessrike forretningsfolk og arbeidsledige. Slike ulikskapar er ikkje utan utfordringar når eit fellesskap blir såpass omfattande som dette. Men fellesskapet danna eit vakkert bilete av det bibelske prinsippet om likeverd.

Dei fleste eksempla eg har nemnt, er vanleg nestekjærleik. Når eg likevel finn det verdt å skriva om AAS, er det fordi eg opplevde at dei som fellesskap hadde fått til ein sjeldant fin heilskap. Eg trur at det har betydning at slike kjærleiksgjeringar er bevisst sette inn i ein fellesskapssamanheng. AAS viser på denne måten at kristentrua ikkje berre gjeld for alle typar menneske, men

for heile mennesket. Ein kjem ikkje utanom det diakonale aspektet dersom ein vil fungera som ein lekam og som lemmer for kvarandre.

Inkarnasjonen handlar om at Gud blei menneske. Før Jesus forlet jordelivet, sa han til disiplane sine: "Som Faderen har sendt meg, sender eg dykk." Det inneber inkarnering av bodskapan. Personar som kom til AAS, fekk møta den kristne kjærleiksbodskapan gjennom levande menneske som hadde tid og rom for kvarandre, som støtta og hjelpte kvarandre. Slik det står i Rom. 15. 7 : "Difor skal de ta imot kvarandre" eller i ei anna omsetjing: "Difor skal de ta dykk av kvarandre."

Dessutan er eit slikt fellesskap ein svært god måte å driva disippeltrening på. Dei som var med, fekk oppleve det som ein naturleg del av kristenlivet å senda eit kort, stikka innom på sjukebesøk, ta ein telefon for å høyra korleis det gjekk med eit vanskeleg foreldremøte, eller rekkja ei hjelpande hand i praktiske gjeremål. Dei fekk også læra korleis ein kan gjera det på ein naturleg måte. Når folk som er sjukemelde eller har opplevd dødsfall i familien, erfarer at få tar kontakt, er det ikkje alltid fordi vi ikkje vil. Det kan like gjerne vera fordi vi er usikre på korleis vi skal oppføra oss. I AAS hadde ein mulighet til å læra noko om korleis ein kan gjera det.

Det er lett å koma på innvendingar når ein høyrer om eit slikt fellesskap. Er det ikkje ein fare for at det blir ein koseklubb der medlemmene berre er opptatt av å få alle sine behov stetta? Eller at fokuset blir på eit betre liv her på kostnad av det evige perspektivet? Som eg nemnde i byrjinga, så fall ikkje AAS i desse grøftene. Leiarane var tydeleg svært bevisste på det bibelske fundamentet, der Kristus og frelsa var sentrum. AAS var med i evangeliserande aktivitetar i nærmiljøet både som fellesskap og som enkeltmedlemmer. Dei var også engasjerte i diakonalt arbeid i lokalmiljøet. Ei kvinne i AAS brann for born med vanskeleg bakgrunn. Ho var med og tok initiativ til at kyrkja som AAS tilhøyrer, starta med sommarleir for

vanskelegstilte born. Medlemmer frå AAS har ansvar for deler av programmet på leiren.

AAS var også levande engasjert i ytremisjon. Der var personar som hadde ansvar for oppdatert informasjon frå dei misjonærane AAS hadde valt å støtta. Både i forbønn og i praktisk omsorg tok dei ansvar for ytremisjonsarbeidet.

Leiarane i AAS, inkludert gruppeleiarane, har regelmessige leiarmøte. Eg veit ikkje korleis desse møta var lagt opp, men eg fekk inntrykk av at leiarane var svært bevisste på målet med AAS. Dette trur eg er ein nøkkel til at ein kan halda fast på visjonen og ikkje hamna i ei eller anna grøft. Etter kvart fekk nye prøva seg som gruppeleiarar, og dermed blei fellesskapet også leiaropplæring. Det same gjaldt andre oppgåver.

I Norge tar nok sosialdemokratiet med sine velferdsordningar seg av mange oppgåver som i USA er overlatne til private, for eksempel kyrkjene. Ser vi tilbake i historien her i landet, finn vi at mange av dei omsorgsfunksjonar som det offentlege har no, i tidlegare tider blei tatt hand om av kristne fellesskap. Etter kvart blei dei offentlege velferdsordningane meir og meir utvikla. Dette kan medverka til at det diakonale aspektet blir svekka i norske fellesskap. Det er godt at vi har offentlege trygdeordningar som for eksempel sikrar alle mulighet til nødvendige helsetenester. Men det offentlege apparatet kan ikkje erstatta den omsorga som det kristne fellesskapet kan gje, både åndeleg og menneskeleg, både i ord og gjerning.

For ein misjonsorganisasjon som NLM aktualiserer det diakonale aspektet seg på ulike måtar. Utsendingane våre har alltid hatt kjærleiksgjeringar som ein del av si teneste blant dei folka dei har kome til. Dei fleste av desse landa har ikkje hatt velferdsordningar som Norge, og dette har derfor vore både naturleg og nødvendig. Kor mykje har vi i våre eigne forsamlingar gjeve utsendingane våre eksempel på korleis dei skal driva diakonalt arbeid? Og kor mykje har

dette vore integrert i utdanning og førebuing for utsendingane våre? Kor mykje opplæring har dei fått opplæring i å driva diakonalt arbeid og til å tenkja bibelsk og prinsipielt omkring dette?

Kristen nestekjærleik kan ikkje organiserast fram. Men eksempla frå All Ages and Stages illustrerer at det likevel er viktig å ha gode strukturar og å driva disippeltrening også på dette området. Her trur eg misjonærar på heimeopphald har mykje å bidra med. Mange av dei sit inne med erfaring innanfor diakoni som vi har bruk for i våre NLM-felleskap i Norge. I kor stor grad gjer vi oss nytte av deira erfaringar i arbeidet her heime? Kanskje eldsjeler rundt om i fellesskapa våre i Norge skal setja seg ned saman med nokre av misjonærane og drøfta kva som kan gjerast? Skal ein få diakoni til å fungera i forsamlinga, trur eg der må vera nokon som brenn for det og som er i stand til å vidareføra visjonen slik at den blir halden levande. Eg trur det er viktig at folk sjølv får erfara velsigninga av eit kristent fellesskap med omsorg for heile mennesket og så får vera med og gje vidare. For meg blei All Ages and Stages som eit vakkert førebilete i så måte.

Diakoni i forsamlingen

Av Synnøve Spanne

Da Misjonssalen i Oslo er den forsamlingen jeg tilhører og kjenner best, er det naturlig å fortelle litt om hvordan diakonien fungerer her. I denne artikkelen har jeg valgt å konsentrere meg om det som det nokså nylig oppretta Diakoniutvalget tar seg av. I tillegg tar jeg med noe om Småbarnstreffene som har vært drevet i noen år. Diakoniutvalget ble oppretta for vel ett år siden.

Fra instruksjonen sakser vi følgende:

Om basis og målsetting. ”Diakoniutvalgets arbeid er en del av Oslo Fellesforenings totale virksomhet og har derfor den samme basis og målsetting som det øvrige arbeidet. Til grunn for arbeidet legges følgende definisjon av diakoni: **Diakoni er forsamlingens og den enkeltes omsorg og fellesskapsbyggende tjeneste for våre medmennesker, både i og utenfor forsamlingen.**”

Oppgaver. ”Diakoniutvalget skal søke å skape bevissthet rundt det diakonale aspektet ved arbeidet i Oslo Fellesforening. Gjennom kurs og på annen måte skal det søke å motivere forsamlingen og enkeltpersoner til diakonal tjeneste, legge til rette for ledertrening og annen oppfølging av disse tjenestene.

Diakoniutvalget skal bidra til at nye tiltak blir startet. Eks. søke å bygge ut en systematisk besøkstjeneste, vurdere hvilke behov for diakonale tjenester som finnes i nærområdet og foreslå konkrete tiltak m.m.”

Kristin Wennemo Malmin er formann i Diakoniutvalget.

– **Hva har dere lagt vekt på i Diakoniutvalget?**

– I første omgang var det viktig å kartlegge behov i forsamlingen. Vi hadde en spørreundersøkelse til medlemmene i de forskjellige foreningene og cellegruppene, samt de som går i forsamlingen. Spørsmålene gikk i hovedsak ut på hvordan den enkelte opplevde fellesskapet i smågruppene og i

forsamlingen, om det var noe vi i Misjonssalen kunne gjøre for dem, om det var noe de hadde lyst å bidra med, hva som fungerte bra, hva som kunne forbedres og hva de eventuelt savnet, opplyser Kristin W. Malmin.

- I denne undersøkelsen kom det bl.a. fram at flere var opptatt av forbønn. Vi valgte derfor i første omgang å sette fokus på forbønn og besøkstjeneste.

Når det gjelder forbønn, fikk vi i stand ei bønnelenke der tre forskjellige kan kontaktes. Disse igjen har to – tre hver som de enten ringer til, skriver til eller snakker med. Vi er glade for at flere benytter denne. Nå i vinter har vi i tillegg fått en ordning med to forbedere som kan oppsøkes umiddelbart etter møtet søndag formiddag. Det viser seg dessverre at for godt voksne mennesker, er terskelen høg for å benytte seg av denne tjenesten, sier Malmin.

Kristin W. Malmin forteller videre at Diakoniutvalget ønsket å kartlegge behovet for besøkstjeneste.

- Vi kontaktet da de forskjellige foreningsformennene og spurte dessuten flere av de eldre som er godt kjent med de som av ulike årsaker ikke kan være med i forsamlingen lenger. Gledelig var det å oppleve at svært mange får besøk. Det er jo slik det skulle fungere; uten å måtte organiseres fram. Men noen navn fikk vi, og de ble ringt opp og spurt om de ønsket en besøksvenn. Vi måtte og jobbe med å finne besøksvenner. Nå er det Ingebjørg Kvalbein i forsamlingen som tar seg av denne koordineringen og oppfølgingen av nye, både besøkere og besøksvenner. Hun er aktiv på Sagene Nærmiljøsent, og tanken er at besøkstjenesten i Misjonssalen skal samordnes med besøkstjenesten på Sagene Nærmiljøsent.

- Hva vil dere legge vekt på videre?

- Vi hadde nylig et inspirerende møte der vi bl.a. snakket om to områder som vi ønsker å sette fokus på.

1. Et fargerikt fellesskap
2. Omsorg for hverandre

Med tanke på at vi er en misjonsforsamling og at vi holder til i et fargerikt Oslo er det litt trist at vi er såpass "bleike" som vi er i Misjonssalen. Det hadde vært spennende og en berikelse å få med flere medlemmer fra ulike nasjonaliteter. For at andre kulturer skal føle seg hjemme hos oss, er det viktig at de tidlig får ansvar og oppgaver, mener Malmin og fortsetter: - Vi håper å trekke til oss kompetanse på området.

- Når det gjelder omsorg for hverandre, er det en svært viktig bit av det diakonale. Alt vi gjør, faller i grunnen inn under dette. Jeg tror det er svært viktig å sette fokus på det fordi det nettopp er et viktig budskap i Bibelen. Vi skal ta vare på våre søsken i forsamlingen. *"Vær varmhjertet mot hverandre i broderkjærlighet! Kappes om å hedre hverandre!"* Rom 12,10

Når omsorgen for hverandre fungerer, vil det dessuten lett merkes utenfor og det blir lettere å trekke til seg nye. Når fellesskapet er inkluderende og omsorgen "varm", får vi også mer frimodighet til å ta med oss nye inn i forsamlingen. Vi føler oss trygge på at noen "ser" dem og ønsker dem velkommen. Kristin W. Malmin blir ivrig. Det er tydelig at dette ligger henne på hjertet. – "Omsorg for hverandre" dreier seg om alt fra å be for hverandre til praktiske oppgaver som kjøretjeneste, barnevakt, hjelpe til med flytting for å nevne noe, sier hun.

Hun sier at det er et mål at vi i forsamlingen blir tatt vare på som hele mennesker – både i forhold til det åndelige, psykiske, fysiske og det sosiale.

- For at vi skal kunne være diakoner for hverandre, må Jesus få være vår diakon, understreker hun.

- I diakoniutvalget har vi og snakket om å prøve å få til nattverd i hjemmene eller på sykehjemmene til de som vanskelig kan komme i forsamlingen.

- På sist møte var vi også opptatt av hva vi kunne gjøre når noen uteblir fra forsamlingen over tid. Vi vil holde dette temaet varmt – en stor oppgave for den enkelte som går i forsamlingen, kommenterer Malmin.

- Jeg drømmer om en forsamling der det er lov å være forskjellig og der det er plass for ulike typer – plass for utviklingshemmede, alenemødre, alle generasjoner, et fargerikt fellesskap osv. Jeg drømmer om en forsamling der ulike typer kan trives og finne sin plass. Det er en utfordring til hver og en av oss i forsamlingen i forhold til romslighet og frimodighet til å ta med nye. Det betyr og at vi ser de som kommer. Men det er en vanskelig oppgave i en stor forsamling som Misjonssalen, medgir Malmin.

- Jeg har lyst å presisere at jeg satte stor pris på familiemøtet som nylig ble holdt der ei gruppe fra "Tro og Lys" var invitert. (Tro og Lys er en tverrkirkelig organisasjon for psykisk utviklingshemmede). Her var mye spontan glede som smittet over på alle oss andre. Slike møter vil vi gjerne ha flere av, ivrer Malmin.

Småbarnstreff

Kristin W. Malmin er også leder for Småbarnstreff i Misjonssalen. Hun forteller at tirsdager fra tolv til halv to samles mødre (og noen ganger fedre) til Småbarnstreff i peisestua i 2. etasje i Misjonssalen. Barna er i hovedsak i alderen null til halvannet år. Annenhver tirsdag har vi temasamling, og de andre tirsdagene er det sangstund. I fjor ble følgende tema tatt opp: "Syng for meg, mamma", "Forhold til foreldre", "Barn og søvn", "Barn og lek", "Førstehjelp", "Spør helsesøster", "Ernæring", "Å lese med barn", "Kommunikasjon i parforholdet", "Morsrollen", "Barn og motorikk", "Kristen barneoppdragelse", "Hvordan gi barn en trygg selvfølelse?"

-Temasamlingene har vært litt mer besøkt enn tirsdagene med sangstund. Men mange kommer like mye for det sosiale, og i hvert semester pleier det å

være en "kjerne" av mødre som møtes. Treffene trekker også folk som ikke er vanlige møtegjengere i Misjonssalen. Vi tror samlingene er med på å møte et behov og ser småbarnstreffene som en fin mulighet til å bli kjent med nye. Vi håper treffene i enda større grad kan være med på å bygge ned "terskelen" til Misjonssalen som forsamling, sier Kristin W. Malmin.

Tore Bjørsvik er ungdomsleder i Misjonssalen.

- Hva er din drøm med tanke på diakonien i forsamlingen?

- Jeg skulle ønske vi kunne få til diakonale holdninger og handlinger som går på tvers av generasjonene. Det betyr en god menneskelig kontakt mellom eldre og yngre der vi kan kalle hverandre med navn. Gjør vi det, betyr det at vi ser og har lyttet til hverandre. Dette er inkluderende og fellesskapsbyggende, sier ungdomslederen.

Gunnar Elstad er forsamlingsleder.

- Og hva er så din drøm, Gunnar Elstad, med tanke på diakonien i Misjonssalen?

- Jeg har tre drømmer. For det første ønsker jeg meg en forsamling som kan ha et diakonalt ansvar for folk som ikke er våre medlemmer; med andre ord en utadretta diakoni.. Det er litt viktig at en kristen forsamling tenker på å gi mennesker en hjelpende hånd utover de som går i forsamlingen. Sagene Nærmiljøsentere er et godt eksempel på nettopp dette. (Dette nærmiljøsentret eies og drives både av Misjonssalen og Oslo krets av NLM)

- Jeg har også en drøm om at vi skal være en forsamling der folk som trenger hjelp, søker oss. Hvis vi blir oppsøkt av folk som trenger hjelp, er det ressurskrevende og det krever igjen at vi er et stort team. Vi kan komme til å oppleve å "stange hodet i taket", men det er noe å strekke seg etter, mener Gunnar Elstad.

- På debattsider signaliserer vi at vi er i mot abort, skilsmisse og homofili. Jeg ønsker at disse kunne søke hjelp før en skilsmisse ble resultatet, søke hjelp til å leve rett selv om en har en homofil legning og ha et tilbud til enslige mødre. Jeg har et stort ønske om at disse gruppene kunne føle at de ble møtt med omsorg i vår forsamling, avslutter forsamlingslederen i Misjonssalen.

Helbredende omsorgsfelleskap

Av Kjell Aanensen

Teleios

Teleios Norge er en kristen stiftelse som har til formål å hjelpe mennesker og menigheter til åndelig vekst, å bygge sunne relasjoner og i standsettes til liv og tjeneste. I den hensikt tilbys Teleios-kurs og seminarer til menigheter, forsamlinger og staber. Virksomheten kommer fra Equipping Ministries International, USA, og har vært i Norge siden 1986. Teleios Norge ledes av et styre, har en stab på fire personer, seks regionale enheter og ca 300 frivillige medarbeidere. Kontoret ligger på Bryne. Kjell Aanensen, utdannet diakon, er daglig leder. Kursene integrerer Guds Ord med psykologisk kunnskap og Den Hellige Ånds kraft. «Teleios» (gresk) brukes i Det nye testamentet om modenhet, fullkommenhet, det som har nådd sitt fulle potensiale.

Gjensidig omsorg – sunne relasjoner

I mye av den tradisjonelle diakonien har fokus i stor grad vært på hvordan vi som menighet og kristne skal vise omsorg og gi hjelp til mennesker som lider. Det er et viktig anliggende som springer ut av evangeliet, 1. Joh 3,16–18. Dette blir vi ikke ferdige med før Jesus kommer igjen. Det vil alltid være behov for ensidige omsorghandlinger, hvor vi gir uten tanke på å få igjen.

Dette er likevel ikke det eneste aspektet av omsorg som befales i Guds Ord. Innad i menigheten skal omsorgen hovedsakelig være gjensidig. «*Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre. Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre.*» Joh 13,34. De såkalte «hverandre-ordene» i NT tar opp en rekke konkrete kjærlighetsgjerninger som vi gjensidig skal praktisere overfor hverandre; elske, tjene, bære byrder, be, tilgi, oppmuntre, veilede, formane osv. Innen for det å «tjene hverandre» ligger hele spekteret av praktiske omsorgshandlinger i møte med konkrete behov: Pengestøtte, et lass med ved, en hjelp til å pusse opp leiligheten, tid til å lytte til en sorg eller smerte osv.

Dersom menigheten kun utvikler den ensidige omsorgen og ikke vektlegger gjensidigheten i relasjonene, står den i fare for å medvirke til usunnhet hos personene og i fellesskapet. Vi står da i fare for å skape et skille mellom de som oftest er givere av hjelp og omsorg og de som oftest er mottakere. Giverne av omsorg vil ofte være ansatte og frivillige ledere, omsorgspersoner, sjelesørgere, forbedere og andre såkalte ressurspersoner. Mottakerne vil ofte være mennesker som har betydelige eller varige problemer på et eller flere felt. Det vil alltid være noen som for eksempel av helsemessige grunner vil ha liten mulighet til å yte, enten i en begrenset fase eller i en stor del av livet, og derfor må få være mottakere. Men mange forblir mottakere av omsorg og hjelp også ut over det de egentlig har behov for. De hjelpes ikke bare med sine byrder, men også til å forbli i sin hjelpeløshet og til å utvikle en usunn avhengighet av andre. De får dermed ikke assistanse til å modnes slik at de bedre kan «*bære det som er pålagt dem*» Gal 6,5. I menigheten vil det også være mennesker som av ulike grunner har tendens til å knytte seg usunt til andre og bli avhengige av dem, i stedet for å vokse. Det utvikles stadig usunne allianser av underansvarlige og overansvarlige.

For de som stadig yter, lytter, gir og hjelper er faren at de blir sett på som mennesker som har lite de trenger hjelp til. De kan fristes til å overse eller fortrenge egne synder, sår eller svakheter. De hindres dermed i sin egen

åndelige vekst, ved at de i større grad forholder seg til andres svakheter enn sine egne. Hykleriet har store vekstmuligheter i et slikt fellesskap. Det er fare for at fellesskapet forblir usunt, fortroligheten liten og vekstmulighetene små. Den gjensidige omsorgen får dårlige kår.

Hjelp til å vokse i modenhet

Menighetens oppgave er ikke bare å føre mennesker til Kristus og hjelpe dem som lider, men å «føre hvert menneske frem til modenhet i Kristus». Kol 1,27–29. Fra gjenfødelse og til herliggjørelse, skal det legges til rette for helliggjørelse; vekst mot modenhet i Kristus. Det greske uttrykket paraklese i NT sier hvordan vi kan tjene hverandre for å hjelpe hverandre til vekst mot modenhet: Trøste, oppmuntre, veilede og formane. I tillegg kommer nådemidlene og alle de gaver Gud har gitt oss for å komme til tro, vokse og utrustes til tjeneste ved.

Hva er åndelig vekst?

Noe slikt som ren åndelig vekst finnes ikke! Det er ikke en sektor av oss som skal vokse! Vi snakker om hele mennesket med alle sider; ånd, tankeliv, følelser, vilje, atferd, relasjoner, sosiale systemer og fysikk! Det finnes ingen oppdeling av et rent åndelig og et rent menneskelig liv! Sann åndelig vekst berører hele mennesket, alle sider ved livet og i forhold til meg selv, andre og til Gud. Dermed blir det å legge til rette for og å hjelpe hverandre til vekst mot modenhet, den mest varige og multipliserende form for omsorg. Åndelig vekst medfører blant annet større evne til å leve sunt og å vise omsorg for andre. Uten unntak, trenger vi alle hjelp til å vokse, så her må vi alle være både på mottaker- og giversiden i et gjensidig forhold til hverandre.

En ung mann hadde inntil for to år siden betydelige problemer emosjonelt, atferdsmessig, åndelig, moralsk og relasjonsmessig. Han var avhengig av betydelig hjelp. Så møtte han Kristus på en ny og gjennomgripende måte. I de to årene som har gått siden dette vendepunktet i hans liv, har han benyttet seg

av den hjelp han kunne få av Gud, mennesker og menighet til å vokse. Det har skjedd en markant åndelig vekst i løpet av disse to årene: Jesus er i praksis blitt Herre i livet hans, han har tilegnet seg betydelige bibelkunnskap, han har innrettet sitt liv og sine valg i samsvar med Guds Ord, han er blitt langt mer stabil og fredfull følelsemessig og han har utviklet sunnere relasjoner til seg selv og andre i samsvar med Guds Ord. Han trenger fortsatt omsorg, men det er blitt en balanse, slik at han i dag ikke bare er i stand til å veilede seg selv bedre enn før, men han kan nå også veilede og vise omsorg for andre.

Vi som er skapt i Guds bilde, skal likedannes med det samme bilde. Rom 8,29. En definisjon på åndelig vekst lyder slik: «Åndelig vekst er en prosess som har til mål å bli som Jesus, slik at jeg i alle situasjoner og forhold tenker, føler, taler og handler slik Jesus ville ha tenkt, følt, talt og handlet, dersom han var i mitt sted i samme situasjon.»

Modne og umodne kristne

Bibelen taler om modne og umodne kristne. La oss se litt på noen av forskjellene, slik de beskrives i NT. Betegnelsen umodne og modne kristne passer sjeldent i rendyrket form. De fleste som kan betegnes som modne kristne, har fortsatt umodne sider eller trekk. De fleste som er umodne, vil ha enkelte mer modne trekk. Denne oppstillingen skulle vise med tydelighet hvorfor hjelp til modenhet gir de beste vilkår for både den gjensidige og den ensidige omsorgen.

UMODNE KRISTNE

Er Guds barn: Småbarn i Kristus.

Tåler kun melkemat: Evangeliet slik det formidles til åndelige spedbarn, de grunnleggende ting i evangeliet.

Melkemat er naturlig og riktig åndelig kost for barn og nye kristne, men ikke

MODNE KRISTNE

Er Guds barn: Modne kristne.

Tar til seg fast føde: Evangeliet slik det kan formidles til voksne, modne kristne. Inneholder mer av *dybden* om Gud og Guds rike. Hebr 5,14.

for ungdom og voksne som har vært kristne noen år.

1. Pet 2,2; 1. Kor 3,2; Hebr 5,12–13.

Styres av sin syndige natur og det folk flest mener. Ef 4,13-14.

Lar seg styre av sine sanser og begjær.

Når vi lar oss lede av vår syndige natur:

Det er klart hva det er som kommer fra vår onde natur: hor, umoral, utskeielser, avgudsdyrkelse og trolldom, fiendskap, strid, rivalisering, sinne, selvhevdelse, stridigheter, partier og misunnelse, fyll, festing og mer av samme slag. Som jeg har sagt før: De som gjør slikt, skal ikke arve Guds rike.

Gal 5,19-21

Virker nedbrytende og splittende i fellesskapet. 1. Kor 3,3

Styres av kjærlighet til Kristus og lydighet mot Guds Ord. Ef 4,13 og 15.

Bruker sine sanser til å skille mellom godt og ondt. Hebr 5,14

Når vi lar oss lede av Ånden:

Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet og selvbeherskelse.

Gal 5,22f

Vil vise omsorg, hjelpe, bygge opp.

Gal 6,1-2

Modne kristne er langt bedre i stand til å leve sunt, i vareta sitt eget ansvar, løse egne utfordringer, vise omsorg og la seg bruke i tjenesten i Guds rike. En moden kristen vil også være den beste veilederen for umodne kristne, til å fremme vekst mot modenhet i dem. Når den enkelte kristne vokser mot større og større modenhet, vil det samme skje med menighetsfellesskapet; vi blir mer og mer et helbredende omsorgsfellesskap som er i stand til å elske, leve og tale sant og til å tjene med den kraft Gud gir. Vi blir mindre og mindre et

felleskap av mennesker som sårer hverandre, skaper konflikt eller usunne bindinger.

Det er mange hindringer for åndelig vekst. Derfor må menigheten ha et program i undervising, veiledning og forbønn hvor mennesker som ønsker å få hjelp til å ta fatt i hindringer i sitt liv, kan få slik hjelp. På dette området har Teleios-kursene mye å gi.

Hindringer for vekst

- Emosjonelle sår
- Uoppgjort synd
- Bitterhet
- Ikke tar imot veiledning
- Opprør

Veksten må da innebære

- Bearbeiding, legedom
- Bekjennelse, tilgivelse, renselse
- Bearbeiding, forsoning, tilgivelse
- Ydmykhet
- Omvendelse, underkaste seg Guds vilje

Vekst er et teamarbeid

Det er Gud som gir vekst. 1. Kor 3,6. Men det er samtidig et teamarbeid. I tillegg til Gud, kan menigheten og andre kristne være til hjelp ved å gi de rette vekstvilkår. Dessuten er min egen medvirkning avgjørende. Jeg må selv ønske vekst, søke den med alle tilgjengelige Gudgitte midler og la det skje i mitt liv, også om det koster ydmykelser og smerte. Dessuten kan lidelse ofte være en viktig partner i menneskers åndelige vekstprosess. Rom 5,3–5.

Her er vi underveis

Så lenge vi er underveis her, vil det være en vekst mot stadig større modenhet i Kristus. Fil 3,12-16. Men en dag skal vi møte Kristus, se ham som han er og bli ham lik. 1. Joh 3,2. Da er vi utvokst og fullmodne.

Erfaringer fra prestetjeneste blant gamle og syke

Magne C. Krohn

Bakgrunn : Etter 40 års prestetjeneste som organisasjonsprest, bibelskolelærer, sykehusprest og 24 år som menighetsprest, gikk jeg i 1994 av med pensjon. Jeg ble umiddelbart kalt til tjeneste som sykehjemsprest på Grefsenhjemmet (90 beboere). Løftet om et halvt års tjeneste er blitt til ti og et halvt. Fremdeles er jeg der, og fremdeles oppleves det meningsfylt. Erfaringer fra disse årene ligger til grunn for mine betraktninger.

Samfunnsutviklingen de siste tiårene har ført til at tidligere gamlehjem i sterkere grad er blitt sykehjem. Ved sykehjemmet jeg har min tjeneste er det 90 beboere, og i snitt er det ca. 30 personer som dør hvert år. Prestetjenesten blir å følge mennesker i livets avslutningsfase; en sterk utfordring og viktig oppgave.

En redusert livskvalitet stiller store krav til vårt møte med beboerne. For først og fremst dreier det seg om verdifulle mennesker med en lang livserfaring.

Vi kan aldri minne hverandre nok om at alle skal møtes med høflighet og respekt . Derfor har vi de siste årene prøvd å få med oss livsvita som gjør oss bedre kjent med den enkeltes bakgrunn og livsløp. De fleste har mistet ektefellen. Noen føler seg bortplassert, mens andre har en nær og god familiekontakt.

Respekten for hele mennesket uansett ståsted og livsoppfatning, er et viktig utgangspunkt. Personlig har jeg mer og mer oppdaget verdien av det virkelighetsnære å spre glede, gjerne i form av sunn og god humor !

I den gamle og ærverdige Landstads salmebok stod det i mange år en bønn om "et muntert og glad sinn" :

"Herre Gud og Far. Gi meg et muntert sinn og et frimodig hjerte..

Gi meg å ferdes i mitt hjem og blant mennesker med et glad hjerte og et lyst ansikt, forat jeg ikke skal skremme noen bort fra ditt evangelium som om det var noe ondt."

Mer enn en gang har det, ikke minst i møte med akutte konfliktsituasjoner, virket forløsende å slå til med en munter historie som utløser latter!

Ofte minner jeg meg selv om hvor heldig jeg er som får ha mine siste års prestetjeneste blant den siste generasjon med forankring i - barnelærdommen. De bibelske kjerneordene, og ikke minst de klassiske salmene med mye genuin sjelesorg, er noe mange enda har et forhold til. Det har ført til at jeg har laget en bruksbok til alle de ni postene, med bibelske nøkkelord, med bønner og salmer de fleste har et forhold til, noe som ansatte kan hente hjelp fra, ikke minst i møte med døende, og i situasjoner der presten ikke er tilstede.

Blant dem som gjennom årene har levd et aktivt kristenliv, stilles en ofte overfor trettheten som et religiøst problem. En naturlig aldring fører til at en ikke lenger opplever svingningene i følelseslivet slik som før. Følelsen av Guds nærhet, av bønnens fortrolighet med Gud; det er som alt dempes ned på grunn av tretthet og manglende evne til konsentrasjon. "Jeg greier ikke lenger samle tankene til bønn!" " Det kan visst ikke være rett med meg. Vet du, det hender til og med at jeg kan sovne før jeg har avsluttet aftenbønnen!"

Jeg vet ikke noe finere enn å få be sammen med slike, gjerne med ord de kjenner, og ikke sjelden med en innledende bemerkning som kan sette tingene på plass og til og med få fram smilet. "Hender det virkelig at du sovner under aftenbønnen? Kan du tenke deg noen bedre måte å sovne på?" Så kan smilet fortrenge tristheten, i hvertfall for en tid.

I den gamles tretthetssituasjon er det en velsignelse å gripe tak i de lærte bønnene; Fadervår, aftenbønnen en fikk med seg som liten, bønnevers både fra bibelens salmebok og salme- og sangbøkene de er fortrolige med. Det at det ikke lenger er bruk for en, at tjenesten er avsluttet og det siste veistykket er det eneste som er igjen, kan fylle mennesker som har levd et innholdsmettet og aktivt liv med tristhet.

For meg har det alltid vært noen jeg har kunne engasjere i forbønnens tjeneste. I gitte situasjoner stikker jeg innom hos slike som jeg vet ber: "I dag trenger jeg at noen ber for meg. Kan du tenke deg å gjøre det?" Flere ganger har reaksjonen vært en gladmelding: "Tenk at det enda er bruk for meg!" "Ja, ikke bare bruk for deg, men du har fått et kall viktigere enn noe annet; et kall inn i forbønnens hellige tjeneste!" I tretthetssituasjonene melder ofte følelsene av forpliktelse, krav og påbud seg sterkere enn ellers.

Herrens bønn, aftenbønner de har hatt med seg fra de var barn, det er godt å ta med seg når en ikke lenger greier samle sinn og tanker. Og jeg vet ikke noe større enn i slike sammenheng å forkynne bønnens evangelium. Det er så mye å hente fra Guds ord når det gjelder slike situasjoner. For det første fins det så mange ord om tretthet som er fulle av trøst og hjelp. Jes.57,10, 1 Tess.4,9-11. Og ikke å forglemme kjerneordet som jeg har brukt mer enn noe annet i sjelesorgens aller helligste. Matt,11,28: "Kom til meg, alle dere som strever og har tungt å bære, så vil jeg gi dere hvile." Hvem trenger hvile? Jo, nettopp den som er trett.

Stadig gjør jeg nyoppdagelser. Hør her: "Han døde for oss for at vi, enten vi våker eller sover, skal leve sammen med ham." 2 Tess, 5,10. Det han har gjort, og den han er, er selve bærekraften, også i bønnens liv. Jeg holder fast, fordi jeg holdes fast! Bønn er ikke først og fremst mine hender som strekkes mot Gud, mens hans som når helt ned til meg, bærer og holder fast enten jeg sover eller er våken.

En av mine gamle venner slet med en sinnslidelse som lammet hele handlingsmønsteret. Hvor godt å få gjenta overfor henne; om og om igjen. Du ER bønn. Hele din livssituasjon er en eneste sammenhengende bønn til Gud om hjelp! Når jeg i ettertid kunne fortelle henne at hun hadde beveget meg til å skrive en andakt i Vårt Land nettopp under overskriften: "Du er bønn!" og at nettopp den var blitt så mange til hjelp og velsignelse, da lysnet det for henne, selv om det ble nødvendig med flere gjentakelser.

I møte med de gamle kjenner jeg meg ikke sjelden i slekt med Paulus, da han holdt sin berømte Areopagos-tale. Ap.gj.17. På Areopagos talte Paulus positivt om den menneskelige religiøsitet og søken. Han berømmet dem som hadde bygget et alter "for en ukjent Gud"; en Gud han kjente og ville gi videre. Det fins situasjoner da jeg ønsker starte med ordet fra Areopagos, og si noe godt om menneskenes lengsel og søken etter Gud. Jeg kjenner trang til å si noe godt om den som ikke har gitt opp å søke, selv om de ikke har funnet. Til å si ja til den lengsel som ennå ikke har fått sitt svar. Men på Areopagos skjedde det noe mer. Der ble Paulus gjort til narr. De lo av ham. De lo da han forkynte for dem om oppstandelsen fra de døde. De gikk sin vei da han fortalte dem om Jesus, han som er verdens eneste lys og håp. På Areopagos møter vi menneskers søken og lengsel. Men både latteren og hånfliret er der hos dem som ikke vil høre om Frelseren. Også de finnes, selv om de ikke er mange. Men den åndelige lengsel er noe annet og mer.

På Aropagos kommer det gråtende mennesket hjem til Gud ! Intet er større enn å oppleve det, også på et sykehjem, og ofte som et resultat av lang tids forberedelse.

I våre salmer har ingen gitt sterkere uttrykk for dette enn presten og salmedikteren Wilhelm Andreas Wexels; i en salme som ble skrevet til den første misjonærinnvielsen i vår norske kirkehistorie! Nr 332 i Norsk Salmebok: "Så vide om land som sol mon gå.." Studer den ! Har den en dimensjon som for ofte blir underkjent?

I denne sammenheng tenker jeg ofte på opplevelsen av vår og vårtid. Ett år kan våren tidfestes til dagen da den kom; plutselig og eksplosivt. Andre ganger kan den innledes med barske jevndøgnstormer og lunefullt aprilvær med feiende byger. Men en ting er felles ved vår opplevelsen: Livsgjennombruddet!

Ikke sjelden møter jeg beboere som slites ned av skyldfølelse. Til tider dreier det seg om unødige selvbebreidelser. I tunge stunder legger de seg over sinnet som en tett og giftig tåke. En burde vært så ganske annerledes mot den kjære som gikk bort. Jeg skulle gjort så mye mer og så mye bedre. Men nå er det for sent.

En av mine gamle venner som hadde det slik, og som selv er død for mange år siden, har tillatt meg å fortelle denne historien. I flere døgn hadde han sittet ved sykesengen til sin kjære som var alvorlig syk. Et øyeblikk da han var ute og fikk seg litt mat, døde hun plutselig. "Jeg skulle jo vært hos henne. Så sviktet jeg da når hun trengte meg mest!" Jeg tror Gud ga meg svaret. "Kjære Halvard, hadde du ikke hatt den knaggen å henge din selvbebreidelse på, hadde du ganske sikkert funnet en annen!" I ettertid fortalte han at bemerkningen traff og hjalp.

Det ligger i kjærlighetens vesen at vi aldri kan elske - nok. Alltid dreier det seg om "å bli i kjærlighetens gjeld til hverandre." (Søren Kierkegaard)

I andre sammenheng kan skyldfølelsen være ekte nok. En ønsket så inderlig å kunne møte den kjære igjen slik at en fikk bedt om tilgivelse. Men et slikt møte er ikke nødvendig. Det er alt sammen tilgitt! Selv om det dreier seg om bestemte forgåelser. Alt er tilgitt. Den som er gått bort kjenner ingen bebreidelser. I Guds himmel er det bare kjærligheten som lever videre. Så kan det være godt å minne om at Guds nåde for Jesu skyld er så mye større enn våre nådefølelser. Og det viktigste er at tanken på våre forsømmelser skal vekke oss til et liv i kjærlighet til dem som ennå lever. Det er noe å prøve seg på, også for en gammel som sliter med skyldfølelsen.

Mange års tjeneste ved sykehjem har også vist meg en fornyet verdi av det private skriftemålet. Der de synder "vi vet om og føler i hjerte" (katekismen) sliter og fører til åndelig stagnasjon, hjelper det mange å bekjenne det for Gud i en annens nærvær. Og så ved håndspåleggelsen få høre de befriende ordene: "Etter vår Herre Jesu Kristi ord og befaling, tilsier jeg deg alle dine synders nådige forlatelse, i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn."

Vi har ikke og skal ikke ha noen skriftemålstvang i vår kirke. Men jeg tror at vi med bibelsk begrunnelse kan forkynne hva det dreier seg om, og at mange flere som sitter fast kan få hjelp.

Jeg kommer inn til en døende som hadde bedt om å få skrifte. Da løseordene var sakt, lyser det magre ansiktet opp i et smil: "Tenk, nå er jeg like ren som han er ren som døde for meg!" Svaret jeg ga henne sier noe om hensikten med denne praksis: "Like ren? Det var du før jeg kom også, men, nå ser du det!" Noe av det største en opplever i sjelesorgens rom er den hjelp en kan gi slik at noen får se og gripe det ubegripelige - Guds nåde for Jesu skyld!

Noen linjer til slutt om det å preke for gamle og syke.

Det må bli med noen få stikkord: Enkelt, kort, rett på sak, et sentralt ord som blir det som sitter igjen, gjerne et personlig vitnesbyrd om hva dette betyr for meg!

Konklusjon : Dette må jeg visst få skrive om - en annen gang !

Kyrkjelydsdiakoni

Av Gerd Landro, Soknediakon i Vik og Balestrand

Innledning

Diakoniutdanninga er svært allsidig. Ho gjev innsikt i mange ulike område i menneskelivet. Det finns område der mange slit og strevar med å få til livet sitt, og dei treng hjelp.

For meg vart det naturleg å ta utdanning i diakoni for å få vera til hjelp for menneske, ikkje minst i deira åndelege liv. Eg er utruleg takksam til Gud for at Han førde meg inn på denne vegen, og for at eg på denne måten får vera med i tenesta for Gud. Det som eg skriv her, er slik diakonien har lagt seg til rette for meg.

Diakonen er tenar

Diakon tyder tenar, og diakoni er teneste for medmenneske, spesielt for dei som har det vanskeleg.

Vårt store forbilde er Jesus Kristus. Han var diakon, tok seg av alle menneske i alle slag situasjonar. Han hadde omsorg for alle, dei djupast falne og dei som alle såg ned på. Han sette menneske i fridom, han var nådig og mild mot alle undertrykte, og sette dei hovmodige grundig på plass. Til slutt gav han livet sitt i kjærleik for å berga oss frå den evige død.

Diakoni er omsorg

Det er nok av menneske i dag òg som treng å verta møtt med omsorg, forståing, kjærleik og nokon som vil vera med å bera børdene deira. Framfor alt treng dagens menneske å få høyra evangeliet om Jesus. Dei treng å få høyra om nåden i Jesus Kristus.

Diakonen skal ha omsorg for kyrkjelyden. Det er mange måtar å praktisera diakoni på. Utfordringane er forskjellige frå stad til stad. Og ein gjer ofte sin

diakonale gjerning ut frå eigne nådegåver og legning. Den diakonale tenesta er ikkje lik over alt. Eg vil tru at dei diakonale utfordringane i ein by er annleis enn på landsbygda.

Besøkstenesta

Der eg har vore diakon har eg spurt: Kva er utfordringane her? Kva er behova? Svara kan vera forskjellige, men ofte er det besøkstenesta som vert nemnt. Her er så mange eldre som treng besøk, vert det sagt. Det er kanskje folk sitt vonde samvit som kjem fram, for dei veit med seg sjølve at dei burde gå å besøkja dei som sit einsame rundt i heimane sine og får lite besøk. Det er mange andre oppgåver som ligg og ventar, men dette er det første som kjem i tankane til folk. Dei som sit einsame treng nokon å prata med om daglege ting. Men dei treng òg nokon som har omsorg for deira åndelege liv.

Diakoni er å ha omsorg for heile mennesket med ånd, sjel og lekam. Stort sett tek helsevesenet seg av dei lekamlege behova. Dei er ikkje så flinke når det gjeld sjel og ånd. Og kven skal ha omsorg for det åndelege livet hos dei som ikkje kjem seg til gudstenester og møter om ikkje diakonen skulle ha det? Dei eg besøkjer har behov for å prata om det dei er opptekne av. Det vert ofte forteljingar frå livet, om barn, barnebarn, oldebarn, arbeid, sjukdom og helsa. Før eg avsluttar besøket, spør eg om lov til å få halda andakt. Det kan ofte verta utgangspunkt for den åndeleg samtalen. Det er berre ein gong at ein person takka nei til dette tilbodet.

Å vera diakon i Den norske kyrkja gjev ei stor kontaktflate og opnar vegen til mange menneske med Guds Ord. Når diakonen kjem på besøk til folk enten det er heime hos dei eller på sjukeheimen, er det kyrkja sin utsending som kjem. Eg prøver å vera bevisst på at eg er sendebod i staden for Kristus. Det gjev meg stort frimod til å spørja om å få lesa i Bibelen, be og syngja. Og det vert sett pris på.

Eg besøkte ein gammal mann på sjukeheimen. Han var ikkje så snakkesalig nett, og eg var ikkje sikker på korleis han ville lika mitt spørsmål om bibellesing og bøn, men han var positiv. Eg las, og bad spesielt for han. Etterpå såg eg kor berørt han var av nett dette. Kanskje ingen hadde lese og bedt for han før? Seinare forstod eg at han venta på meg når eg hadde besøksteneste på sjukeheimen. På sjukeheimen har presten og diakonen besøksteneste ein dag i veka kvar si veke.

Sjukdom, gravferd og sorg

Diakoni er møte med menneske i ulike situasjonar.

Som vigsla diakon har eg høve til å forretta gravferder. Det hender at eg har hatt kontakt med sjuke over ei tid, og når då døden kjem, finn dei pårørande det naturleg å be diakonen om å ha bæreandakt og gravferda. Når presten ikkje har høve til å ta bæreandakt og gravferd har eg forretta gravferda. Det er aldri så mykje folk i kyrkja som under gravferder. Då har ein høve til å forkynna evangeliet, om Jesus, hans liv, liding og død for våre synder, og om hans siger over døden. Så er det Guds ord som skal gjera si gjerning i hjarto, og Den Heilage Ande som skal opplysa Ordet til frelse for sjelene.

Dei sørgjande treng oppfølging, difor har vi starta sorggruppe. Mange treng om hjelp til å bearbeida sorga etter ein nær og kjær som er gått bort. Erfaringa viser, at den beste hjelpa får dei sørgjande hos kvarandre, idet dei deler det tunge og vanskelege med kvarandre.

Andaktar

Her eg er no, er det ikkje mange som vil halda andakt. Då er det dei kyrkjeleg tilsette som vert spurd. Det er gamal tradisjon å ha andakt på basarar og andre samkomer. Dei som vi sjelden ser på gudstenester i kyrkja, finn vi på pensjonistforeningen og basarane. Difor ser eg stort på å få vera med i desse

samanhengane for å så Guds Ord. På sjukeheimen har prestane og diakonen andakt kvar veke etter oppsett turnus.

Kyrkjeringen

Før eg kom til Vik, hadde dei starta noko som dei kalla Kyrkjeringen. Det fortsette vi med. Ein onsdag i månaden på ettermiddagen er vi saman 14-15 eldre damer. Ofte må desse damene hentast, for dei er dårlege til beins, men på Kyrkjeringen vil dei. Programmet er svært enkelt. Vi syng saman, vi les dikt og eg har ein liten andakt. Over ein kaffikopp og vaflar med tilbehør får dei prata saman om laust og fast, før vi går over til ein liten utlodning. Til slutt les eg eit lite stykke frå ei bok. I det siste er det boka til Marit Thingbø som har gitt dei litt innsikt i misjonærlivet. Når vi har fått bedt Fadervår og fått med oss velsignelse, er dei vel nøgde og vil heim att. Nokon går sjølve, andre får skyss. Og alt dette er unnagjort på ein og einhalv time, og dei set pris på det.

Vandring gjennom Bibelen for born

For eit par år sidan var eg på kurs og lærde korleis eg skulle undervisa 5.klassingar i Vandring gjennom Bibelen for barn. Det var interessant å læra. Kwart år underviser eg alle 5.klassar i Vik og Balestrand kommune 4 timar i Vandring gjennom Bibelen, to timar i NT og 2 timar i GT. Det spesielle med denne undervisninga er at vi gjer bevegelsar til dei forskjellige bibelhistoriene. Det er uråd å få alt i Bibelen med seg på dei timane, men dei får sjå dei store linjene i bibelsoga. Det at vi som kyrkja sine folk får koma inn i skulen, set både vi og skulen pris på.

Diakoniens dag

I kyrkjeåret har vi noko som heiter diakoniens dag. Den skal vera 14. søndag etter pinse, men når ein har teneste i seks sokn, seier det seg sjølv at diakoniens dag må spreiest utover i året.. På den gudstenesta skal diakonien

vera i fokus, og diakonen held preika. Diakoniutvalet har vanlegvis laga til kyrkjekaffi den dagen. Då er det greit å få høve til å prata med folk og verta meir kjend med dei som ein ikkje så ofte er saman med.

Det er ikkje kvar veke startar opp med full 7. sans. Men i slutten på veka viser det seg at alle dagar var fulle av meiningsfylte oppgåver. Mange hadde fått med seg noko frå Gud, og kanskje ein og annan hadde kjent at det var godt å møta omsorg og omtanke. Alle er verdfulle og elska av Gud, han vil ikkje missa nokon. Tenesta som diakon er rik på høve til å vera vitne om Jesus i ord og gjerning.

Ikkje all diakonar opplever sin diakonale kvardag slik som eg gjer det. Einkvar må gå inn i dei gjerningane som ligg ferdige på den plassen som Gud har sett oss. Det òg er nåde.

Diakoni i Bolivia

Av Liv Olsen

Fra 1978 har NLM hatt arbeide i Bolivia og helt fra starten har det diakonale aspektet ved arbeidet vært til stede bevisst eller ubevisst. Bolivia er et land med store forskjeller på fattige og rik, og det å hjelpe de som har det vanskelig både materielt og åndelig har hele tiden vært et kall, en utfordring i hverdagen og også forårsaket frustrasjoner som har gitt oss mange erfaringer og forhåpentligvis mye livsvisdom. Vi har hatt forskjellige sosiale prosjekt: helse, jordbruk, skoleinternat, stipendordninger etc.

Å være hvit her innebærer automatisk at du blir sett på som en finansmulighet, og det har for mange av oss vært virkelig vondt å kombinere følelser og fornuft, og samtidig være seg bevisst at vi er Jesu stedfortreder i kulturen her. Ordet diakoni har nok vært litt av et fremmedord på mange måter mellom oss misjonærer, men den praktiske gjennomføringen har alltid hatt stor plass i vårt daglige virke som misjonærer.

Fra 1997 har vi en nasjonal luthersk kirke, ICEL, dannet utfra misjonens arbeid her i landet og etter 5 – 6 år erfaring som kirke, kom behovet for å organisere det diakonale arbeidet på dagsorden, og jeg ble spurt om å komme ut for to år for å dra i gang prosessen. Jeg har ingen formell utdanning innen diakoni, men jeg er sykepleier av profesjon, har to fireårsperioder med erfaring fra ledelse og administrering av to sosiale prosjekt her i landet, så med litt selvstudium og mest med bruk av egne dyrebare erfaringer i møte med mennesker både i by og land, har vi nå kommet dit vi er i dag og som jeg her vil gi dere et lite innblikk i.

Både før jeg kom ut og under den første tiden her merket jeg godt de store forventningene som var knyttet opp til min stilling da særlig med tanke på å være en god formidler til utomverden (særlig Norge og USA) om behovet for pengestøtte til kirkas mange planer og tiltak. Jeg følte meg ganske uvel og lite

komfortabel i starten med tanke på den oppgaven, (og gjør det fremdeles!) da jeg har sett mange eksempler på hvordan penger i seg selv kan gjøre vondt verre, og paralisere helt den største ressursen innen diakoni som heter mennesket = deg og meg!!

Hovedstyret i ICEL hadde oppnevnt en komité av 6 medlemmer som de anså for dugelige i denne sammenheng, da jeg kom ut; av forskjellige grunner hadde de ikke hatt noe møte før jeg kom, men noen hadde vært på et kurs på bibelskolen vår hvor folk fra Misjonsalliansen underviste. De har nemlig et stort diakonalt arbeide i La Paz området, men det er ikke knyttet til en kirke men til mange forskjellige, så deres gjennomføring av diakoni blir på et annet vis med mange store prosjekt, men de sitter inne med mye kompetanse på området.

I januar 2005 hadde vi i komiteen et arbeidsmøte der vi jobbet med den framtidige strukturen for diakoniarbeidet .Nå har vi et styre oppnevnt av hovedstyret i ICEL bestående av tre medlemmer som møtes ca. hver tredje mnd. En nasjonal er ansatt i 50% stilling for oppfølging av arbeidet nasjonalt, om det blir en egen koordinator i tillegg slik det er tenkt vil tiden vise, foreløpig er det ikke mange aktuelle kandidater til den stillingen.

Menighetsdiakoni.

I komiteen for diakoniarbeidet ble vi ganske fort enige om at det viktigste for vår kirke var å legge vekt på utviklingen av diakoni på menighetsplan.

Ordet diakoni er gresk og betyr tjeneste eller å tjene, hentet fra Apostelgjerningene kap. 6 der tjenesten ved bordene var en viktig oppgave for at alle skulle få mat(særlig skulle enkene vises omsorg). Som kristne har vi et ansvar for at vår neste , kristen eller ikke; får møte vitnesbyrdet om Jesus som den som bryr seg om oss alle i de forskjellige livssituasjoner vi er inne i. Gal.6,10 sier at vi skal gjøre godt mot alle, mest mot troens egne folk. At våre liv skal gjenspeile Jesu kjærlighet/ sinnelag i møte med vår neste, det må tales inn i våre hjerter gjennom forkynnelsen i kirkene våre, samtidig kan vi på mange måter hjelpe hverandre med å legge til rette for og gjennomføre

konkrete kjærlighetshandlinger. Når det blir stort for meg at Jesus elsker meg, ja på tross av mine mange synder og skavanker, da blir det om å gjøre å få sagt det til mange at sann er Jesus. Basisen for diakoniarbeidet er Guds kjærlighet til deg og meg; så skal hans kjærlighet gjenspeiles i oss, men det blir så ufullkomment og kan ikke være det vi bygger diakonien på.

Menighetene våre består for det meste av folk som har lite av økonomiske ressurser, på landsbygda hvor vi har flest menigheter er det jordlappene og dyra som er rikdommen. I byene har vi vel flest fra lavere middelklasse til fattige, og det er uhyre viktig å legge opp arbeidet og planlegge i forhold til de faktiske forhold i kirka.

Det første vi gjorde etter en innledende runde med besøk til distriktsstyrene med den første informasjonen, var å besøke alle de 34 menigheter innen kirka med et lite grunnkurs. Kursene ble lagt opp veldig enkelt med vekt på de praktiske konsekvensene av vår kristne tro. Langt inni fjellheimen i Tinguipaya og Acacio(våre to landdistrikt) og i hver enkelt bymenighet satte vi oss ned og samtalte om hvordan det kristne fellesskapet fungerte på hver plass, etter først å ha gitt en enkel innføring i hva Bibelen sier om diakoni. Alle forstår at Jesus må ha legemlige hender og føtter for å besøke noen, og vi legger absolutt mest vekt på at besøkstjenesten er det fundamentale for å bygge gode relasjoner mennesker i mellom som igjen kanskje vil føre til at flere våger seg inn i kirkene våre for første eller tiende gang!

Alle steder uansett by eller landsbygd, har vi mange som en gang var med i kirka men som av en eller annen grunn er blitt borte. Det alvorlige er at mange nok ikke kommer lenger fordi ingen spør etter dem!! Mange har falt i de to hovedsyndene i kulturen her: åpenlyst beruset på alkohol eller hor (hvis det blir oppdaget), og mange anser det som helt umulig å få komme tilbake. Å vise for verden at vår menighet består av tilgitte syndere som trenger å få tilgivelse på nytt og nytt igjen, er en kjempe stor utfordring, men en viktig diakonioppgave! Under alt som møter oss av sorg og prøvelser er det

livsnødvendig for oss ALLE å bli møtt med omsorg, kristen nestekjærlighet. For å bli glad i hverandre også innen den kristne familien, er det viktig at vi er mye sammen, ikke bare i kirka men også der vi oppholder oss mest(hjemme, på gata etc.)

Her i Bolivia hvor vi ennå har en ung kirke med en del misjonærer som medlemmer, blir det lett å tenke slik at når det oppstår et behov i hvert fall av økonomisk karakter, så kan utlendingene hjelpe oss for de har alltid penger!! Det å få fram den enkelte kristnes ansvar, fattig eller rik, og den enorme ressursen som det enkelte menneske representerer i møte med sosial nød er en kjempe utfordring, og som det trenges tid til å få forståelse for.

På menighetsplan anbefales det at alle menigheter har en egen sosial hjelpekasse med penger innsamlet hos dem selv, noen lar en viss prosent av alle kollekter gå til den, slik at de lokalt prøver å avhjelpe den nød som måtte oppstå. I stedet for penger er det mange steder like verdifullt å gi naturalia (potet, korn, sukker etc.), og vi er så smått i gang med å få til å fungere at pastor/ ledere samler inn en "kurv" med nødvendige matvarer til trengende innimellom, der hver enkelt i menigheten bidrar med litt.

På flere av kursene når vi snakker om konkrete, enkle ting vi kan gjøre for å bedre fellesskapet så renner tårene hos noen og så kommer det: sånn har vi det ikke her hos oss! Så flott at de ser det for da kan det bli en forandring!! Det er et bibelsk prinsipp å gråte med de sørgende og glede seg med de glade, det er mange her i landet som har et tøft liv og har grunn til å gråte mye, men vi skulle så gjerne se at delt sorg ble halv sorg og at sorg ble vendt glede pga. at diakonisinnelaget fikk råde oss i mellom.

Livet vårt kan så ofte fortone seg som en sur sitron, for å få noe godt ut av den sure sitronen trenger vi både vann og sukker, da kan den gå ann å drikke ja, faktisk bli ganske så god. Denne anskulesesundervisningen blir forstått her

hvor det dyrkes så masse sitroner, og alle kjenner godt til den. Det er "sukker" og "vann" vi skal få være for at livet skal bli bedre på smak!!

For å gjøre noe mer konkret enn bare å snakke, så har vi utarbeidet en enkel diakoniplan til bruk i den enkelte menighet, der de for hver mnd. kan sette seg noen mål for det de kan gjøre av diakonioppgaver, og så er det et skjema hvor de kan skrive ned det de har gjort med underskrift av den som har utført oppgaven, slik at andre kan se at det som er planlagt virkelig er utført. Vi er bare i den spede begynnelse med dette, men vi tror det kan være en hjelp til at ord blir til handling!

I hver menighet er målet at de har to medlemmer som ansvarlige for diakoniarbeidet, etter hvert som arbeidet tar mer form vil vel de få tittelen diakon men tanken er at dette skal gjøres på frivillig basis.

Hjelpefond

Her i Bolivia hadde NLM i mange år et hjelpefond gående, resultat av at en hjerteoperasjon til ei lita jente, ble mye billigere enn forespeilet og overskuddet av innsamlede midler ble til dette fondet.

Dette fondet er nå over på den nasjonale kirka og det er diakoniavd. som får disponere pengene. Vi har laget et formular som er tilgjengelig i alle distriktene der pastor/ leder kan søke om hjelp til å dekke store utgifter til operasjoner eller dyr medisinsk behandling, men der det må gå fram hvilke tiltak som gjøres lokalt i menigheten for å bidra med noe! Så er det styret i diakoniarbeidet som godkjenner hele eller deler av beløpet.

Prosjekter

Det er ikke til å komme forbi at for de fleste av lederne våre i kirka så er diakoni det samme som sosiale prosjekter. Kirka har et stort skoleprosjekt i Cochabamba og et skoleinternat i Tinguipaya, disse gir både arbeidsplasser og prestisje, og alle distriktene vil gjerne ha noe tilsvarende.

I disse prosjektene er det mye penger i forhold til resten av arbeidet i kirka, det krever gode menneskelige ressurser for å handtere det på en god måte, og vi ser vel fort at prosjektene kan ta kvelertak på den enkelte kristnes innstilling til frivillig innsats og bruk av egne ressurser.

I et land som Bolivia er sosiale prosjekt nok nødvendig for å fremme utvikling på en god måte og også en diakonal oppgave for kirka, men vår lille kirke kan fort "drukne" i bare prosjekter, så her må det jobbes mye med hva som er gagnlig og sunn utvikling framover.

Som avslutning vil jeg bruke gjennomgangstanken for den diakonale satsingen i kirka vår:

Ingen er så fattig at de ikke kan bidra med noe, ingen er så rik at de ikke trenger støtte fra andre.(Mark.9,13; Matt.9 -13)

For at det skal være noe som heter diakoni i kirka vår, trenger Jesus villige hender og føtter som går til sin neste fordi Jesus med sin nåde og barmhjertighet bor i hjertet til den enkelte troende.

Litteratur om diakoni

Bjørsvik, Tore (2002): *Diakoni – et motivasjonskurs for forsamlinger og kristne fellesskap*. Biblia Forsamlingskurs, Oslo

Lausanne/WEF (1982): *The Grand Rapids Report. Evangelism and Social Responsibility. An Evangelical commitment*. Paternoster Press, Exeter.

Det fins også svært sentral materiale om dette i Lausannepakten (1974 #5) og i Manilamanifestet (Lausanne II, 1989, se NoTM 4/1989) s 7 ff

Myers, Bryant (1999): *Walking with the Poor. Principles and Practices of Transformational Development*. World Vision, CA

Nordstokke, Kjell (1994): *Verdensvid tjeneste. En innføring i internasjonal diakoni*. Verbum, Oslo

Skjevesland, Olav (1999): *Invitasjon til praktisk teologi*. Luther, Oslo (særlig kapitlet om Diakonikk).

Vilby, Knud (1997): *Den globale reisen*. Universitetsforlaget, Oslo

Østby, Jon (1999): *Nye nordmenn. Vår tids folkevandring utfordrer*. Lunde

Sagene nærmiljøsentere: under www.nlm.no kan du finne Misjonssalen, Oslo. Under diakoni kan du komme til Sagene nærmiljøsentere.